

IGU INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE
EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI

MREŽA ŠOL V OBČINI LENDAVA

mag. Rado Genorijo

dr. Vladimir Klemenčič

prof. Ludvik Olas

Ljubljana, 1981

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO
UNIVERZE EDVARDA KARDELJA
V LJUBLJANI

MREŽA ŠOL V OBČINI LENDAVA

Naročnik: Občinska izobraževalna skupnost
Lendava

Avtorji:

mag. Rado Genorio
dr. Vladimir Klemenčič
prof. Ludvik Olas

Direktor IGU:

mag. Dušan Fatur

Ljubljana, 1981

K A Z A L O

	Stran
1. UVOD	1
2. TEORETSKA IN METODOLOŠKA OPREDELITEV PROBLE- MATIKE PROUČEVANJA	3
3. NARAVNI DEJAVNIKI PRI NAČRTOVANJU ŠOLSKE MREŽE	8
4. VPLIV GEOGRAFSKE LEGE NA OBLIKOVANJE CENTRAL- NIH KRAJEV IN ŠOLSKE MREŽE	9
5. PROMETNA POVEZANOST IN NAČRTOVANJE ŠOLSKE MREŽE	9
6. MREŽA ŠOLSKIH AVTOBUSNIH ZVEZ NA OBMOČJU LENDAVSKE OBČINE	12
7. DEMOGRAFSKI RAZVOJ V OBČINI LENDA VA S POSEB- NIM OZIROM NA ŠOLSKE OKOLIŠE	16
7. 1. Splošne značilnosti razvoja prebivalstva v občini Lendava	16
7. 2. Razvoj prebivalstva po šolskih okoliših in naseljih	20
7. 3. Razvoj števila učencev po šolskih oko- liših	22
7. 4. Gostota prebivalcev in učencev	24
7.5. Struktura prebivalstva po starosti	24
7. 6. Perspektiva razvoja prebi-valstva in šoloobveznih otrok	26 a
8. SOCIALNO-EKONOMSKE ZNAČILNOSTI	32
8. 1. Zaposlovanje v družbenem sektorju in dnevna migracija	32
8. 2. Struktura zaposlenih po spolu, starosti in doseženi strokovni izobrazbi	41
9. PREDLOGI ZA REORGANIZACIJO OBSTOPEJČE ŠOLSKE MREŽE	49
10. Prioritetni red	60
11. Priloge	

MREŽA ŠOL V OBČINI LENDAVA

1. U v e d

Šola je v svojem okolju najosnovnejša vzgojno-izobraževalna ustanova in kot taka tesno povezana s celotnim življenjskim ritmom prebivalstva, ki v tem okolju prebiva. Na šole ozirema na celotno mrežo šol v geografskem prostoru je vsekakor potrebno gledati kot na element družbene infrastrukture, ki v povezavi z različnimi dejavniki družbenega razvoja vplivana na populacijsko dinamiko in na premike v gospodarskih aktivnostih, kakor tudi na družbeni razvoj v posameznih območjih. Obratno pa vsi omenjeni dejavniki ter družbeni procesi vplivajo na same lokacije posameznih šol v prostoru. V manj razvitih območjih, kakor je v našem primeru tudi teritorij občine Lendava, predstavlja šolstvo marsikje edino dejavnost. Razvitost in uspešnost vzgojno-izobraževalnega procesa je v tesni povezanosti s socialno strukturo prebivalstva in tudi z gospodarsko usmerjenostjo območij. Kljub temu, da šolstvo eziroma izobraževanje ni edini dejavnik hitrejšega razvoja na pretežno agrarnih in manj razvitih območjih, je vendar potrebno naglasiti, da pa je zelo pomemben dejavnik.¹

Socialnogeografska preučevanja mreže in strukture šol nimajo namena ugotavljati le stanja, temveč analizirati za razvoj šolstva relevantne dejavnike demografske, socialno-ekonomske in prostorske narave. Izobraževanje pojmuje socialna geografija kot dejavnik družbenega razvoja ter išče pri preučevanju omenjene problematike tiste elemente, ki so vzrok in posledica sedanjega stanja, in ki hkrati dajejo trdne osnove za bodočo organizacijo izobraževanja. Pri analizi mreže šol izhajamo iz sedanjega stanja, tako da na osnovi proučenih dejavnikov in elementov ugotavljamo njihovo medsebojno povezanost v procesu in navezanosti na prostor. S tem lahko dobimo konkretna izhodišča za programiranje nadaljnjega razvoja mreže šol, pri katerih moramo upoštevati družbena in idejno-politična izhodišča funkcije izobraževanja. Pri oblikovanju planskih zasnov moramo upoštevati tiste elemente organizacije, ki imajo svoj prostorski odraz ter so hkrati tudi elementi socialnega in ekonomskega razvoja in krepijo stabilnost in enakopravnost izobraževanja

¹ Genorio Rado-Olas L.: Lokacija centralne osnovne šole na območju šolskih okolišev Mačkevci in Pucenci, Inštitut za geografijo Univerze E.Kardelja v Ljubljani, 1978, str.1.

posameznika. Na drugi strani pa moramo upoštevati tudi elemente, ki zagotavljajo skladen razvoj in ki pospešujejo v obmečjih, kjer je relativna nerazvitost, ugodnejši nadaljnji razvoj ter stabilizacijo poselitve.

V pričujočem primeru, ko obravnavamo mrežo šol v občini Lendava, je potrebno upoštevati specifičnosti, kot je prisotnost madžarske narodnosti oziroma njena pomešanost s slovenskim večinskim narodom.

Teritorij občine Lendava se namreč deli na dva dela, na:

- Narodnostno s Slovenci in Madžari pomešano ozemlje občine in na območje, poseljeno samo s slovenskim prebivalstvom.

Pri nadaljnjem razvijanju mreže šol je potrebno upoštevati tudi dejstvo, da sodi občina Lendava še vedno med relativno manj razvita območja republike, ki se hkrati tudi obmejna. Navedene posebnosti terjajo pri planiranju nadaljnega razvoja šolstva ob različnih dilemah glede števila otrok, oddelkov ter kadrovske zasedbe, specifično pozornost.

2. Teoretska in metodološka opredelitev problematike proučevanja

Pri analizi mreže šol v občini Lendava z aspekta možnosti nadaljnjega razvoja je potrebno izhajati iz najnovejših spoznanj socialnih, demografskih, ekonomskih in prostorskih razmer, ki v medsebojni povezanosti predstavljajo sintezo družbenega razvoja. Lendavska občina spada v skupino občin, ki so bile še pred dvajsetimi leti skoraj čisto agrarne in nerazvite. Sedanji družbeni razvoj, ki ga lahko ugotavljamo na osnovi različnih indikatorjev socialno-ekonomske in prostorske narave, nam kaže, da spada v tip občin, ki so v zadnjih dveh dekadah prešle iz pretežno agrarne strukture v fazo družbenega razvoja polagrarne, ponekod pa že v višjo fazo polurbane strukture. Na ožjem območju občinskega središča pa se soočamo z razvojem, specifičnim za urbano družbo.

Omenjena dinamika hitrega razkroja agrarne družbe in na osnovi tega diferenciranost prostora po stopnji razkroja le-te ter oblikovanje polurbane in urbane družbe terja specifičen pristop, ki upošteva prepletенost demografskih in socialnih struktur navedenih tipov družbenih struktur. Značilnosti posameznih razvojnih tipov so predvsem sledeče:

1. Na razvojni stopnji agrarne družbe je bila občinskemu teritoriju lastna visoka rodnost in s tem visok naravni prirastek prebivalstva, ki je v vse večji meri pritiskalo na obdelovalne površine. Zaradi visoke agrarne gostote prebivalstva se je stalno sproščala kmečka delovna sila, ki si je v preteklosti zagotavljala eksistenbo s trajnim ali začasnim zaposlovanjem v tujini in v drugih območjih Slovenije. Agrarna družba ni prinesla v zunanji podobi in funkciji prostora nobenih sprememb, pač pa je terjala izseljevanje in s tem upadanje absolutnega števila prebivalstva (odhajali so predvsem mladi).
2. Z razkrojem klasične agrarne družbe se je vse bolj manjšala agrarna prenaseljenost in postopoma tudi nerazvitost obravnavanega območja. Prehod v polurbano družbo je potekal ob industrializaciji, ki je zlasti v zadnjem desetletju pogojevala preokret v družbenem razvoju občine. Industrializacija

je preusmerila tokove prebivalstva od izseljevanja k zadrževanju naravnega prirastka odraslega prebivalstva v domačem kraju in priseljevanje v kraje, kjer so se odpirala nova delovna mesta. Ponekod pa je sprožila vračanje delovne sile z začasnega dela v tujini.

Omenjeni procesi, ki so za razvoj mreže šol izrednega pomena, prinašajo nove težnje v naravni rasti prebivalstva, v pogojih, ko je prebivalstvo v delni odvisnosti ali pa celo v popolni neodvisnosti od obdelovalnih površin. Prehod v polurbano in urbano družbo je našel svoj odraz tudi v zunanji podobi pokrajine. Nov način življenja prinaša drugačne zahteve in navade, ki se navsezadnje odražajo v adaptaciji starih kmečkih hiš in izgradnji novih, ki s kmetijsko funkcijo večinoma nimajo nikakršnih zvez. Urbanizacija podeželja kaže na prisotnost dnevnih migrantov, zaposlenih izven kraja bivanja, ki so hkrati nosilci polkmečkih ali nekmečkih gospodinjstev, to je tistega elementa, ki je povzročil spremembe v demografskem razvoju ter vzpostavil nove oblike prostorske povezanosti med kraji zaposlitve in kraji bivanja.

Prav občina Lendava je šolski primer prepletenosti navedenih struktur prebivalstva agrarne ter polurbane oziroma urbane družbe. Ker je razkroj klasične agrarne družbe vezan na relativno kratko obdobje, se še vedno soočamo z njenimi elementi, bolj kot v večini slovenskih občin. Razlika med omenjenimi strukturami se kaže predvsem v starostni in socialno-ekonomski strukturi. V primeru agrarnega prebivalstva se srečujemo z ostarelo strukturo. Polurbana in urbana je pomlajena in je nosilec pozitivnejšega razvoja prebivalstva. To dejstvo je pomembno tudi pri presoji sedanje in bodoče organizacije šolstva, ki mora v socialnogeografskem pogledu zadovoljiti potrebe polurbane in urbane strukture v kvantitativnem in kvalitativnem pogledu. V prvem primeru z zadovoljivim številom učencev in s tendenco po celodnevni šoli, v drugem primeru pa z ustrežno infrastrukturno opremljenostjo (kvalitetni šolski objekti s telovadnicami, laboratoriji in igrišči in kvaliteto učiteljskega kadra).

Če hočemo dobiti pravo podobo stanja in teženj bodočega razvoja mreže šol, je potrebno najprej opredeliti značilnosti preobrazbe

agrarne v urbano družbo in na tej osnovi prostorsko zdiferenciranost obravnavanega območja. Ta proces iz različnih pojasnjenih in nepojasnjenih vzrokov ni enakomeren. Nepravilna opredelitev diferenciranosti območja občine Lendava glede na proces oblikovanja urbane družbe pa nas lahko zavede na nepravilna planska izhodišča. Pri opredelitvi tega procesa se je potrebno izogibati množici podatkov, saj nas lahko vodijo v nepreglednost. Zaradi tega je potrebno poiskati specifične kazalce. Že pri klasičnih metodah prognoziranja števila otrok, ki bodo podvrženi izobraževanju, se poslužujemo podatkov o rodnosti. Vendar nam ti v območjih intenzivnih selitvenih tokov včasih kaj malo povedo, lahko nas zavedejo pri ugotavljanju števila šoloobveznih otrok. V območju kot je občina Lendava nam ob napačni interpretaciji malo povedo tudi podatki o absolutni rasti prebivalstva, saj je zaradi ostarevanja in odmiranja prebivalstva agrarne družbe nazadovanje nadpovprečno. Pot do ocen splošne rasti prebivalstva v naslednjih obdobjih je lahko samo ob upoštevanju enega faktorja in napačni interpretaciji ostalih napačna.

V pričujoči raziskavi smo upoštevali tri vrste demografskih analiz:

- gibanje absolutnega števila prebivalstva,
- gibanje števila učencev in
- gibanje števila rojstev.

Pri tem imamo lahko močno padanje absolutnega števila prebivalcev, stagnacijo števila otrok, hkrati pa naraščanje števila rojstev. Slednji element je važnega pomena, ker je znanilec stabilizacije prebivalstva, ki je izoblikovana na strukturi polurbane in urbane družbe.

Seveda demografski pokazatelji niso dovolj za utemeljeno oceno nadaljnjega razvoja mreže šol. Zelo pomemben pokazatelj je lahko rast delovnih mest in število dnevnih migrantov, zlasti pa možnost izbire delovnih mest prebivalcev posameznih krajev glede na spol, starost in kvalifikacijo. Možnosti so veliko večje ob pestri strukturi delovnih mest ter večjem številu krajev, ki so na razpolago delavcem. Važen pokazatelj so tudi novogradnje

(stanovanjska in gospedarska poslopja) ter adaptacije nekdanjih kmečkih stanovanj in gospedarskih poslepj. V kolikor imamo opravka s procesom urbanizacije, lahko s trdnostjo računamo na stabilizacijo prebivalstva ter z rastjo ali vsaj stagnacijo števila novorojenih otrok.

Na našem območju je potrebno računati na kolebanje števila novorojenčkov. Ob upadanju ali stagnaciji števila prebivalstva pa lahko hkrati kažejo pri večanju deleža nekmečkih prebivalcev, dnevnih migrantov, števila novogradenj, elementi, ki opozarjajo na možnost ponovne rasti mladega prebivalstva. Našteto narekuje socialni geografiji sprotno terensko preverjanje vloge in funkcije vsakega podatka, izračunane vrednosti indeksov pa nam služijo kot indikatorji za opredelitev potreb po nadaljnjem oblikovanju mreže šol.

Pomemben dejavnik je že omenjena prisotnost madžarske narodnosti. Na dvojezičnem ozemlju je že uveljavljeno načelo dvojezičnega izobraževanja, ki terja drugačne normative pri oblikovanju oddelkov. Zaradi zaščite interesov madžarske narodnosti in večinskega naroda je potrebno zagotavljati nadaljnje poseljenost narodnostno mešanega ozemlja, in sicer sorazmerno s pripadniki madžarske narodnosti in večinskega slovenskega naroda. V okviru tega pa je potrebno zagotavljati v nekem ravnotežju tudi socialno in prostorsko mobilnost prebivalcev na narodnostno mešanem ozemlju.

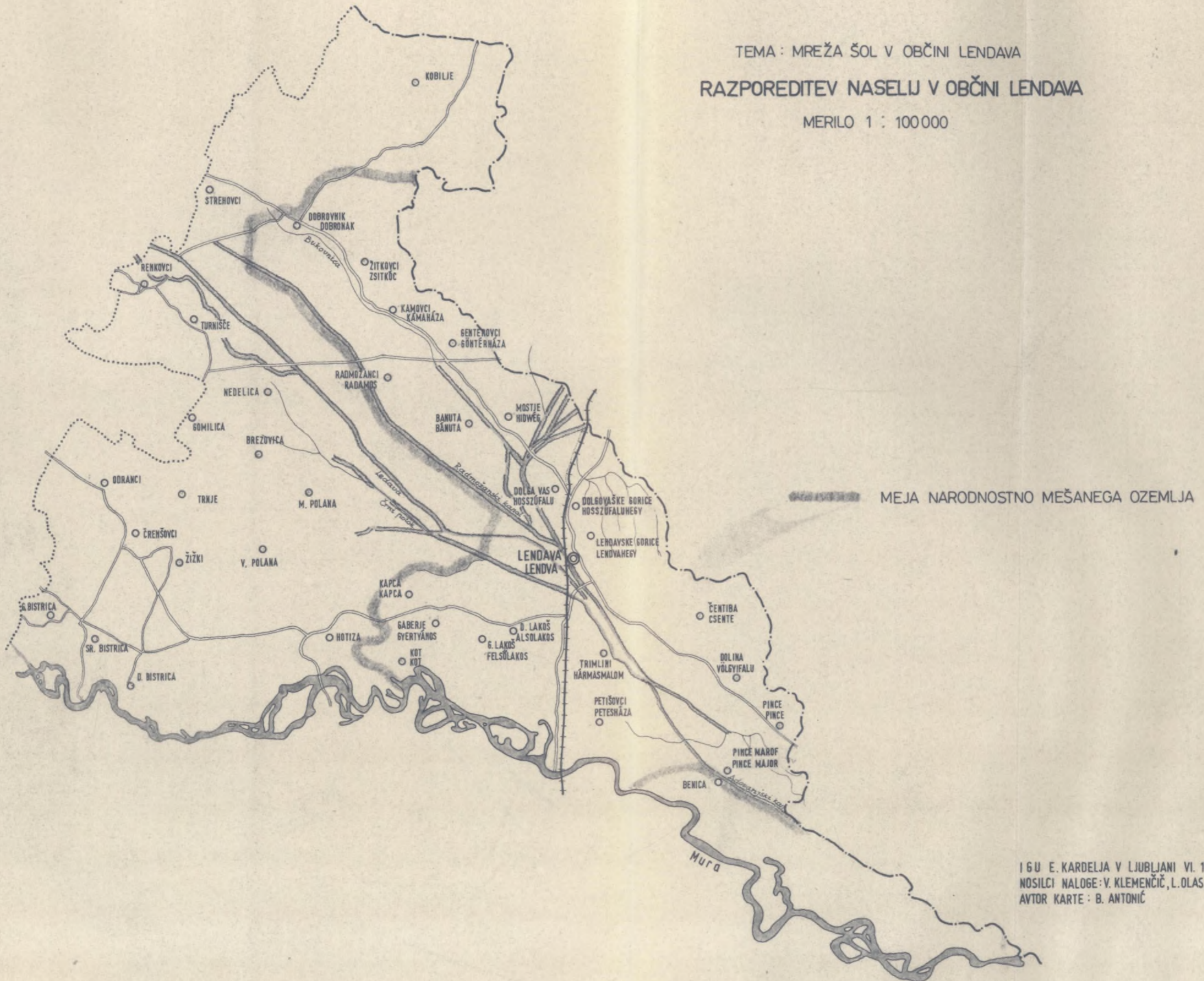
Socialnogeografske raziskave se pri proučevanju osnovnih človekovih dejavnosti v prostoru, kot so: bivanje, delo, izobraževanje, oskrba, prosti čas, udeležba v prometu, ne osredotočajo samo na eno dejavnost, temveč skušaje opredeliti razvojne tendence in planske potrebe ene dejavnosti v soodvisnosti z drugimi. V našem primeru gre za soodvisnost nadaljnjega razvoja izobraževanja s funkcijami, kot so bivanje, delo in druge. V posameznih območjih lendavske občine predstavlja šola z njeno infrastrukturo tudi eno od oblik izkoriščanja prostega časa celotnemu prebivalstvu.

Cilj pričujoče študije je evrednetiti obstoječe šolske mreže z vidika njene sedanje funkcionalnosti in nakazati morebitne spremembe v naslednjih srednjeročnih obdobjih.² Z racionalnim izkoriščanjem prostorov bo mogoče marsikje zapolniti vrzeli, ki nastajajo kot posledica uveljavljanja novih normativov v osnovnošolskem izobraževanju. Marsikje pa bo potrebno z adaptacijami in novogradnjami usposobiti osnovnošolsko infrastrukturo, če hočemo, da izobraževanje kot pomembna funkcija družbenega obstoja ne bo zaostajalo v okviru pozitivnih tendenc družbenega razvoja občine Lendava. V elaboratu bomo skušali potrditi dopolnitve v sedanji šolski mreži. Pri analizah se bomo opirali na relevantne demografske, socialno-ekonomske in prostorske kazalce, ki vplivajo na sedanje stanje in ki bodo hkrati terjali določene transformacije v sedanji mreži šol. Mreža šol se mora kar najbolje prilagajati gostoti poselitve, razvoju prebivalstva in socialno-ekonomski aktivnosti, prometnim tokovom in tokovom dnevne migracije delovne sile. V lendavski občini pa moramo upoštevati tudi za izobraževanje pomembne značilnosti narodnostne pomešanosti prebivalstva.

V analizi relevantnih dejavnikov mreže šol smo upoštevali najnovejše uradne statistične podatke Zavoda za statistiko SR Slovenije, podatke iz dokumentacije Inštituta za geografijo, ki se že vrsto let ukvarja s tovrstno problematiko na primeru Pomurja. Upoštevali smo tudi podatke ustanov Skupščine občine Lendava. Mednje sodi vsekakor na prvo mesto VIZ Lendava kot naročnik in uporabnik pričujočega elaborata. Dolgoletne izkušnje se nam osnova za opredelitev celotnega procesa družbenega razvoja občine Lendava ter predvsem tistih dejavnikov, ki so relevantni za izobraževanje.

²Družbeni plan razvoja občine Lendava za obdobje 1981-1985, Skupščina občine Lendava, 1981, str. 64.

TEMA : MREŽA ŠOL V OBČINI LENDA
RAZPOREDITEV NASELJ V OBČINI LENDA
MERILO 1 : 100 000

I GU E. KARDELJA V LJUBLJANI VI. 1981
NOSILCI NALOGE: V. KLEMENČIČ, L. OLAS, R. GENORIJO
AVTOR KARTE: B. ANTONIČ

3. Naravni dejavniki pri načrtovanju šolske mreže

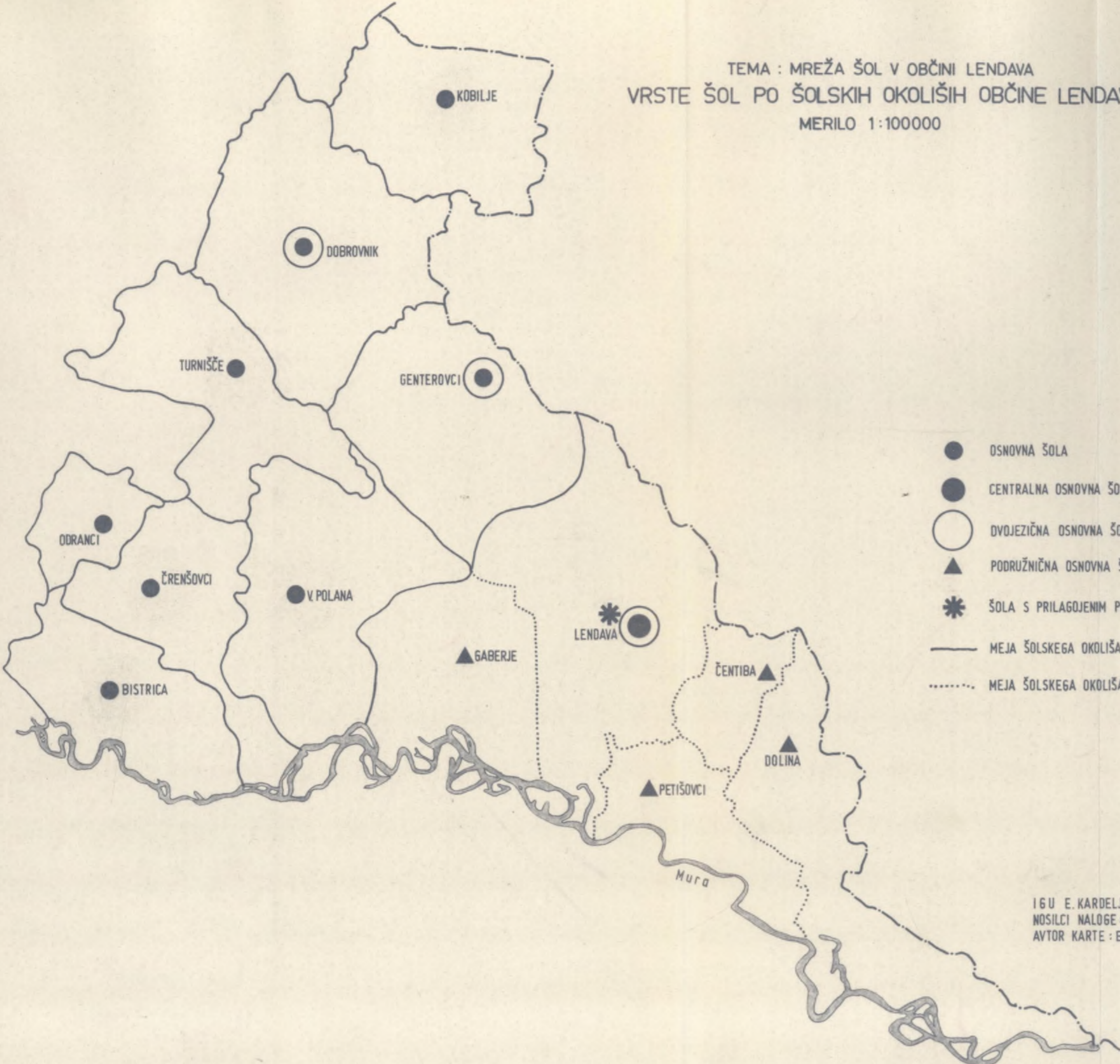
Pri načrtovanju šolske mreže v večjem delu slovenskega in jugoslovanskega ozemlja odločilno vplivajo tudi naravno geografski dejavniki. Pri tem prednjači predvsem izoblikovanost površja, ki vpliva na prehodnost, dostopnost in na razvoj centralnih krajev. Za območje lendavske občine tega ne moremo trditi v tako močni meri, saj je z izjemo Lendavskih goric površje ravno in prometno prehodno. V preteklosti, pred melioracijo ozemlja, južno in vzhodno od Lendave, je večjo oviro predstavljal zamočvirjen, pogosto po Muri in Lendavi poplavljen svet.

Drugače je na širšem, zahodnem delu občinskega ozemlja. Ta večinoma zavzema rahlo dvignjen, od poplav odmaknjen svet Dolinskega, ki je dobro obdelan in gosto naseljen. Po naravni poti so se razvili na njem centralni kraji (Črenšovci, Odranci, Turnišče, Dobrovnik, Velika Počana) s popolnimi osnovnimi šolami. Pri njih tudi v bodočem načrtovanju šolske mreže ni nobenih dilem..

V klimatskem pogledu spada območje Lendavske občine k amerano celinskemu subpanoskemu podnebjju, kjer se letna količina padavin giblje med 800 do 900 mm. Velik del od teh padov v vegetacijski dobi, v zimskih mesecih (december, januar, februar) pa le dobra šestina padavin. To pomeni, da snežna odeja le v izjemnih primerih povzroča težave pri prihajanju otrok v šolo. Zimske temperature se pogosto spustijo pod -20°C , izjemoma pa tudi pod -30°C . Ob njih je poledica pogosti pojav, ki pa ob avtobusnih prevozih učencev v šolo danes ni več nepremostljiva ovira.

Zaključimo lahko, da naravno-geografski dejavniki niso pomembnejši dejavnik pri načrtovanju šolske mreže v lendavski občini.

TEMA : MREŽA ŠOL V OBČINI LENDAVA
VRSTE ŠOL PO ŠOLSKIH OKOLIŠIH OBČINE LENDAVA
MERILO 1:100000

- OSNOVNA ŠOLA
- CENTRALNA OSNOVNA ŠOLA
- DVOJEZIČNA OSNOVNA ŠOLA
- ▲ PODRUŽNIČNA OSNOVNA ŠOLA
- * ŠOLA S PRILAGOJENIM POUKOM
- MEJA ŠOLSKEGA OKOLIŠA
- MEJA ŠOLSKEGA OKOLIŠA PODRUŽNIČNE ŠOLE

I 6 U E. KARDELJA V LJUBLJANI VI. 1981
NOSILCI NALOGE : V. KLEMENČIČ, L. OLAS, R. GENORIJU
AVTOR KARTE : B. ANTONIČ

4. Vpliv geografske lege na oblikovanje centralnih krajev in šolske mreže

Lendavska občina ima v slovenskem okviru svojstveno naravno geografsko in politično lego. Leži na skrajnem severovzhodnem delu republiškega teritorija, kjer so politične meje prerezale naravne enote. Državna meja z ljudsko republiko Madžarsko seka Lendavske gorice, ravno tako pa tudi nizki svet ob reki Muri. Na jugu se ji priključi še etnična in republiška meja s SR Hrvatsko. V politično in etnično stisnjenem trikotniku občinskega ozemlja ni bilo danih pravih možnosti za razvoj na-ravnih centralnih krajev. To prihaja lepo do izraza v vzhodnem delu občine.

Drugi zelo pomemben dejavnik, pa je spreminjanje občinskih meja med soboško in lend-avsko o-bčino v škodo poslednje. Do sprememb je prišlo po obeh svetovnih vojnah, zadnja pa je bila leta 1962, ko so od lend-avske občine odcepili naselje Lipa in ga priključili k soboški. Take politične spremembe pogosto vnašajo zmedo v razvoj centralnih krajev in v načrtovanje šolskih mrež. Z odcepitvijo Lipe je šolski okoliš Odranci precej izgubil.

Ovire pri načrtovanju šolske mreže na teritoriju občine izhajajo tudi iz preteklosti. Po tradiciji, ki je bila podedovana iz obdobja pred prvo svetovno vojno, so bile osnovne šole v vseh večjih naseljih. Delovale so večinoma v dveh ali treh oddelkih s kombiniranim poukom. Ukinjanje teh šol pa je povzročilo pri formiranju sodobnih vzgojno-izobraževalnih ustanov največ nesporazumov med občani. Z njimi bo treba računati tudi pri bodočem načrtovanju šolske mreže.

5. Prometna povezanost in načrtovanje šolske mreže

Pomemben dejavnik pri načrtovanju šolske mreže je gotovo prometna povezanost posameznih naselij. Za lendavsko občino velja

ugotovitev, da je zaradi obrobne lege tako v državnem kot v republiškem okviru z ostalimi pokrajinami v Sloveniji sorazmerno slabo povezana. V mislih imamo predvsem železniško zvezo, s katero se preko Murskega Središča in Ormoža navezuje na slovensko železniško omrežje. Ta povezava čez ozemlje sosednje republike Hrvatske pa je v preteklosti pri našem samoupravnem urejanju in financiranju pogosto predstavljala oviro pri hitrejši povezavi občine s slovenskim republiškim središčem. Dejansko je, da je bila železnica v Lendavo speljana z madžarske strani, po prvi svetovni vojni pa je stara jugoslovanska oblast, pri navezavi Lendave na jugoslovansko železniško omrežje, poiskala najkrajšo pot in najcenejšo varianto preko Čakovca in Ormoža. Železnica tako prečka skrajno vzhodni del ozemlja občine, ima le eno postajo in je tako za večino naselij ter prebivalstva nedostopna. Nekoliko več, kot za osebni, pomeni za tovorni promet, ki se ga poslužuje industrija v občinskem središču in neposredni okolici. Za davoz učencev v šolo in s tem na razvoj šolske mreže nima nobenega praktičnega pomena. Mesto Lendava ima dnevno tri osebne vlake, in to ob 11³¹, 15³¹ in ob 19⁴⁰. Kakor vidimo, nobena zveza z vlakom ni prilagojena pouku v srednji in osnovni šoli niti v skrajnem vzhodnem kotu občine, ki ga prečka.

Včasih so načrtovali železniško zvezo preko Murske Sobotne, ki bi bila za prebivalstvo bolj pomembna in ob večji gostoti tega predela tudi bolj rentabilna, kot pred leti ukinjena proga na redko naseljeno Goričko. V našem času ta zveza ni več aktualna.

Ugodnejšo sliko, kot smo jo dobili pri analizi železniškega prometa, daje za območje lendavske občine avtobusni promet. Ta opravlja večino potreb v javnem osebnem prometu. Obdelali smo ga na osnovi Avtobusnega voznega reda, ki je bil izdan za leto 1981/82. Po njem sodeč so naselja v osrednjem in zahodnem delu občine med sabo dobro povezana, ne moremo pa

tega trditi za vzhodni kot občinskega teritorija (Čentiba, Dolina, Pince), ki je brez redne avtobusne zveze.

Analiza avtobusnega prometa je pokazala, da se na vzhodnem delu občinskega ozemlja (zahodno od Črenšovca) križajo gravitacijski vplivi obeh prekmurskih občinskih središč. Tako imajo Črenšovci, Odranci in bližnja naselja dnevno dvanajst posebnih avtobusnih zvez z Mursko Soboto za odhod na delo, za odhod v srednje šole ali oskrbo. Dobre zveze pa imajo omenjež na naselja tudi z Lendavo. Možnost zaposlovanja se je tako na osrednjem Dolinskem v zadnjem obdobju z izboljšanjem prometnih zvez in rastjo delovnih mest povečala. S tem pa so dane možnosti za hitrejši razvoj tega nekoč močno agrarnega območja. To pa bo vplivalo na ugodnejši populacijski razvoj in posredno tudi na bodoči razvoj šolske mreže.

Avtobusne zveze Lendave z ostalimi mestnimi središči v Sloveniji ocenjujemo kot relativno ugodne. Z Mursko Soboto, kot regionalnim središčem Prekmurja, ima dnevno 31 povezav. Od četrte ure zjutraj, do devete ure zvečer peljejo avtobusi približno vsake pol ure. Ob konicah (okrog šeste ure zjutraj in dveh popoldne) pa so zveze celo pogostejše. Največ avtobusnih zvez je speljanih po severni magistrali, to je preko Črenšovca in Beltincev, manj pa preko Dobrovnika, Turnišča in Velike Polane. Po modernizaciji ceste čez Dobrovnika, ki je že realizirana, bi severno magistralo lahko nekoliko razbremenili in povečali število avtobusnih zvez čez Dobrovnika.

Dobro je Lendava povezana tudi z Mariborom in to z enaindvajsetimi dnevnimi zvezami. Večina od teh je speljana preko Murske Sobote, nekaj pa tudi prek Ormoža.

Z republiškim središčem Ljubljano ima Lendava deset stalnih dnevnih avtobusnih zvez. Sedem od teh prek Maribora in tri

preko Ormoža in Ptuja. Prvi avtobus odhaja iz Lendave ob 4⁰⁰ zjutraj, zadnji pa se vrača po 9 uri zvečer. S tem so dane možnosti, da lahko občan najbolj oddaljene občine v republiškem središču uredi zadevo v enem dnevu.

Enajst dnevni zvez ima Lendava s Celjem. Od tega sedem preko Maribora in štiri preko Ormoža.

Z mesti v sosednji Socialistični republiki Hrvatski je Lendava povezana s Čakovcem (štiri dnevne zveze), z Varaždinom (dve dnevni zvezi) in Zagrebom (ena dnevna zveza).

Ker živi na ozemlju občine Lendava tudi madžarska narodnost, ne bo odveč, če omenimo, da ima eno stalno dnevno zvezo z Ljudsko republiko Madžarsko, in to do Lentija.

Kje nam je pri načrtovanju bodoče šolske mreže potrebno dobro poznavanje prometnih zvez. Pri osnovno-šolski mreži v tem gosto naseljenem območju, gotovo ne. Drugačna pa je situacija ob upoštevanju usmerjenega izobraževanja. V kolikor bo Lendava v prihodnosti dobila v tem pogledu na nacionalno mešanem ozemlju pomembnejšo funkcijo, bomo morali k temu prilagoditi tudi avtobusne zveze. Okrepiti jih bo treba na skrajnem vzhodnem delu, pa tudi na relaciji Dobrovnik-Lendava, saj bodo od tu prihajali učenci v srednje usmerjeno šolo.

6. Mreža šolskih avtobusnih zvez na območju Lendavske občine

Raven svet, gosta naselitev in majhne razdalje med sorazmerno velikimi vasmi pripomorejo, da večina učencev s področja lendavske občine prihaja v šolo peš. Samo dve osnovni šoli se pri prevozu svojih učencev v šolo poslužujeta avtobusov. To sta dvojzračna osnovna šola Drago Lugarič v Lendavi in osnovna šola Štefana Kovača v Turnišču.

Po šolskem okolišu največja in tudi po številu učencev najštevilnejša lendavska osnovna šola dovaža svoje učence po treh

stalnih progah. Prva proga poteka na relaciji Lendava-Lendavske gorice-Dolga vas-državna meja z Madžarsko - Lendava. Prevozi pričnejo ob šesti uri zjutraj in se zaključijo pet minut pred sedmo uro zjutraj.

Ob 12⁰⁰ odhaja avtobus iz Lendave do državne meje in pripelje učence za popoldanski pouk, nato ob 12²⁰ še učence iz Lendavskih goric. Ob 12⁵⁰ odvažajo učence na dom in pripelje z iste relacije drugo skupino za popoldanski pouk. Vsi učenci so na šoli do 13⁰⁰. Z odvozom popoldanskih učencev na dom pričnejo od 17¹⁵ in zaključijo ob 17³², nakar se avtobus do 17⁴⁵ vrne na avtobusno postajo v Lendavo. Na progi, ki je dolga nekaj čez sedem km, se avtobus šestkrat obrne.

Na drugi relaciji, od Lendave do naselja Pince, ki je dolga 10 km, dovažajo avtobus učence iz skrajnega vzhodnega dela občine. Avtobus krene iz Lendave ob 6¹⁵, pobere učence v vseh Pince, Dolina, Čentiba in dospe v Lendavo ob 6⁴⁵. Ob 12¹⁵ že razvažajo učence dopoldanske izmene in ob 12³⁵ na isti relaciji (Pince-Lendava) pobira učence za popoldanski pouk. Po pouku ob 17²⁰ odpelje učence na domove. Najdaljša proga s šolskim avtobusom (skupno 44 km) pelje iz Lendave ob 5⁵⁰, s postankom v Veliki Polani, Brezovici, Gomilicah, Črenšovcih, Srednji Bistrici, Dolnji Bistrici, Hotizi, Kapci, Gaberju, Lakošu, osnovni šoli Lendava in je ob 6³⁵ na avtobusni postaji v Lendavi. Očitno je ta proga prilagojena tudi dijakom srednje šole kovinske in pedagoško-ekonomske smeri. Učence vrača na domove takoj popoldne. Krene od lendavske šole ob 12³⁰ in se zaustavlja v vseh naseljih do Hotize. V Gomilico prispe ob 13⁰⁰, se zaustavi v Brezovici in zaključi ob 13⁰² odvoz učencev v Veliki Polani. Sta še dve povezavi za učence lendavskih šol. Ko krene avtobus ob 6¹⁵, pobere učence v naseljih Kot, Kapca, Gaberje, Lakoš in je ob 6³³ v osnovni šoli Drago Lugarič v Lendavi. Iz iste šole krene ob 12³⁰ in pripelje učence v navedena

naselja. Avtobus se zaustavlja tudi na avtobusni postaji v Lendavi in se ga tako lahko poslužujejo tudi dijaki Šolskega centra za kovinsko stroko.

Učence popoldanskih razredov pobere avtobus, ki krene iz Kota ob 12¹⁰ in prispe v lendavsko šolo ob 12³⁰. Vrača jih popoldne s štartom pri šoli ob 17⁵⁵ in prihodom na zadnjo postajo v Kotu ob 18,10. Poseben prevoz učencev je še na relaciji osnovna šola Lendava in naseljem Lakoš. Avtobus krene ob 13,10 in je v Lakošu ob 13,15.

Odvoz učencev z avtobusom na dvojezično osnovno šolo Drago Lugarič v Lendavi je organiziran optimalno. Zajete so vse smeri, in kar je zelo pomembno, brez večjega čakanja učencev. V naši analizi smo ga namenoma obdelali nekoliko bolj podrobno, da ostane za-beležen kot dokument za morebitne poznejše obdelave.

Poleg lendavske osnovne šole dovaža učence z avtobusom še osnovna šola Štefana Kovača v Turnišču. Vozi jih z dveh relacij, Prva relacija je med Turniščem in Renkovci, druga pa med Turniščem in Gomilicami, s postankom v Nedelici.

Šolski avtobus pripelje zjutraj najprej učence iz Renkovec. Naloži jih ob 6⁴² in pripelje k šoli v Turnišču ob 6⁵⁰. Nato ob 6⁵⁵ krene iz Gomilic in prispe ob 7¹⁰ v Turnišče. Na obeh progah je približno 5 km razdalje in tako prva prevožena skupina čaka na pouk le dobrih 10 minut.

Avtobus odpelje dopoldanske učence najprej v Renkovce (12³⁷) in nato še v Gomilico (12⁵⁰). Učence za popoldanski pouk naloži v Renkovcih ob 12²⁵, jih odloži v Turnišču ob 12,35, nato pa ob 12,50 pobere učence v Gomilici (ob 12,59 v Nedelici) jih jih odloži pri turniški osnovni šoli ob 13,05. Prva prepeljana skupina iz Renkovec čaka na pouk le slabe pol ure. Odvoz iz šole na dom se prične ob 18,25, in zadnji učenci so ob 18,51

že v domačih naseljih.

Dovoz učencev v šole lene avske občine smo obdelali na osnovi podatkov, ki nam jih je poslala Občinska izobraževalna skupnost Lendava. Na osnovi teh podatkov sklepamo, da v vse ostale osnovne šole na območju občine, prihajajo učenci sami.

Ob gosti naselitvi pokrajine in velikih vaških naselij, ki ležijo ena ob drugem, tudi pri bodoči osnovno-šolski mreži ne kaže načrtovati sprememb. K tem bi lahko privedla le intenzivnejša depopulacija pretežno agrarnih naselij, ki pa so, kakor bomo lahko razbrali iz naše analize, omejena na skrajna obrobja..

7. Demografski razvoj v občini Lendava s posebnim ozirom na šolske okoliše

7.1. Splošne značilnosti razvoja prebivalstva v občini Lendava

Občina Lendava ima po rezultatih zadnjega popisa prebivalstva 26.563 prebivalcev. Primerjava s podatki uradnih popisov prebivalstva leta 1961 in leta 1971 pokaže, da število prebivalstva stagnira oziroma izkazuje tendenco rahlega upadanja. V tem pogledu najbolj nazaduje med občinami Pomurske regije, v okviru Severovzhodne Slovenije pa je na slabšem le še občina Ormož. Zaradi nazadovanja števila prebivalstva rahlo upada tudi delež prebivalstva v občini Lendava v okviru Pomurske regije in tudi Slovenije (glej tabelo 1).

Tabela 1:

Delež prebivalstva občine Lendava v Pomurski regiji, 1961, 1971 in 1981

Leto	Število prebivalcev		
	Pomurska regija	Lendava	%
1961	127.297	27.619	21,7
1971	129.410	26.918	20,8
1981	129.747	26.563	20,5

V obdobju 1961-1981 je število prebivalcev upadlo za 3,8%; od tega v obdobju 1961 - 1971 za 2,5% in v obdobju 1971 - 1981 za 1,3%. Vzpodbudno je, da je v zadnjem obdobju upadanje števila prebivalcev manjše (glej tabelo 1a). Na razvoj prebivalstva v občini Lendava v vsem povojnem obdobju še najbolj vplivajo različne oblike selitev. Izselsjevanje mladega prebivalstva je povzročilo spremembe v rodnosti, umrljivosti in tudi načinu poselitve. V pogledu rodnosti, ki je v obdobju 1969 - 1978 znašala 14,8‰ (promilov), občina Lendava zaostaja za slovenskim povprečjem (16,3‰) in tudi povprečjem, ugotovljenim za Pomursko regijo (15,3‰). Glede umrljivosti, ki je znašala v

Tabela 2:

Gibanje števila prebivalstva v občinah Severovzhodne Slovenije med leti 1961-1971 in 1981

Občina	Število prebivalstva			Indeks		
	1961	1971	1981	1971/61	1981/71	1981/61
Murska Sobota	62.535	63.851	64.080	102,1	100,3	102,5
Lendava	27.619	26.918	26.563	97,5	98,7	96,2
Ljutomer	17.651	18.155	18.518	102,8	102,0	104,9
Gornja Radgona	19.492	20.486	20.586	105,1	100,5	105,6
POMURSKA REGIJA	127.297	129.410	129.747	101,6	100,3	101,9
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Lenart	17.182	17.159	16.996	99,9	99,0	98,9
Maribor	152.939	171.754	184.223	112,3	107,2	120,5
Ormož	19.557	18.561	17.954	94,9	96,7	91,8
Ptuj	63.731	65.767	67.591	103,2	102,8	106,1
Sl.Bistrica	29.982	30.406	31.658	101,4	104,1	105,6
MARIBORSKA REGIJA	283.391	303.647	318.422	107,1	104,9	112,4
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SV SLOVENIJA	410.688	433.057	448.169	105,4	103,5	109,1
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SR SLOVENIJA	1.591.527	1.727.137	1.884.047	108,5	109,1	118,0
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

v obravnavanem obdobju v povprečju 11,8% letno pa je tudi na slabšem kot Slovenija (10,0%). Po naravni rasti, ki je rezultat rodnosti in umrljivosti, število prebivalstva rahlo narašča; v povprečju za 3% letno. Ob tem pa je potrebno upoštevati še selitveni saldo, ki je tudi v sedanjem obdobju še vedno negativen. Z analizo naravne in mehanske komponente razvoja prebivalstva je bilo ugotovljeno, da je v zadnjih letih upadanje pod mejo, ki naj bi zagotavljala reprodukcijo prebivalstva, kar je povzročilo, da je skupno število prebivalcev v obdobju 1971-1981 upadlo le še za 1,3%, kar je znatno manj kot v obdobju 1961-1971. V zadnji dekadi, posebno še v drugi polovici sedemdesetih let se je namreč obseg izseljevanja v tujino močno zmanjšal, hkrati pa se je povečalo število povratnikov z začasnega dela v tujini. Proces vračanja zagotovo ugodno vpliva na nadaljnji potek razvoja prebivalstva, vendar pa ob visoki umrljivosti ostarelega kmečkega prebivalstva v sedanjem trenutku še ne vpliva na splošno povečanje absolutnega števila prebivalcev občine Lendava; kljub dejstvu, da se je število rojstev le nekoliko povečalo z nadaljnjim umirjanjem zunanjih selitev oziroma zniževanjem izseljevanja v tujino ali druga območja Slovenije, bo bodoča rast prebivalstva veliko ugodnejša od dosedanje.

Po najnovejših demografskih analizah je v občini Lendava (glede na indeks gibanja števila prebivalstva v obdobju 1953-1979) 1517 ali 5,6% prebivalcev v območju močne depopulacije (indeks 50 in manj); z drugimi besedami pomeni, da se je na 30,3 km² ali 11,8% občinskega teritorija število prebivalstva zmanjšalo za polovico ali celo več. V območju zmerne depopulacije (indeks 51-80) prebiva 2778 ali 10,2%; v območju stagnacije (indeks 81 - 120) prebiva 8463 ali 31,1% prebivalcev in v območju koncentracije (indeks 121 in več) 14.418 ali 53,1% prebivalcev. Območje koncentracije zavzema 101,5 km² ali 39,6% občinskega teritorija. Če izhajamo iz najnovejših demografskih analiz gibanja prebivalstva (1971-1979), ugotovimo, da se je močno razširil teritorij, ki izkazuje tendenco stagnacije prebivalstva z različnim porastom ali upadanjem.

V obdobju 1971-1979 je bilo podvrženo depopulaciji (indeks 95 in manj) 82,8 km² ali 32,3% občinskega teritorija. Ostali teritorij občine izkazuje tendenco stagnacije oziroma rahlega porasta števila prebivalstva. V območju depopulacije se je tudi v zadnjem obdobju nahajalo predvsem območje šolskih okolišev Genterovci in Kobilje ter del katastrskih občin v šolskem okolišu Dobrovnik ter Velika Polana.

7.2. Razvoj prebivalstva po šolskih okoliših in naseljih

Podrobna analiza na nivoju posameznih naselij oziroma šolskih okolišev nam pokaže, da obstajajo znotraj občinskega teritorija precejšnje razlike glede gibanja števila prebivalstva v zadnjih dveh dekadah. Najugodnejši razvoj prebivalstva je bil v obeh obdobjih na območju šolskega okoliša Lendava. Na tem območju je samo v obdobju 1971-1981 število prebivalcev narastlo za 4,2%. Če ne upoštevamo območij podružničnih šolskih okolišev, je stopnja rasti še višja (9,4%). (glej tabelo 3)

Očitno je v tem primeru nadpovprečna rast pogojena z razvojem samega občinskega središča, kjer je v zadnjem obdobju število prebivalcev narastlo za 20,2%, medtem ko okoliška naselja izkazujejo stagnacijo ali celo nazadovanje števila prebivalcev. (glej tabelo 1.a in karti)

Izven območja šolskega okoliša Lendava je število prebivalcev porastlo le še v šolskih okoliših Odranci in Črenšovci; v Odrancih za 4,4% in v šolskem okolišu Črenšovci za 3,1%. Ob tem je potrebno še pripomniti, da je število prebivalcev v samem naselju Črenšovci porastlo za 10,8%, v Žižkih za 3,8%, medtem ko je v Trnju upadlo kar za 10,6%. Po podatkih zadnjega popisa se je število prebivalcev precej znižalo v šolskem okolišu Turnišče, kar za 5,1%. Ob tem je potrebno takoj pripomniti, da gre ta padec predvsem na račun izrazito agrarnih naselij: Gomilica, Nedelica ter deloma tudi Renkovci. V naselju Turnišče pa se je povečalo število prebivalcev za 6,7%.

Med območji z najvišjim padcem absolutnega števila prebivalcev v obdobju 1971-1981 sta v ospredju šolska okoliša Genterovci in Kobilje. V obeh primerih je število prebivalcev upadlo za več kot 10%. Nekoliko nižji upad je bil zabeležen v šolskem okolišu Dobrovnik (za 8,2%).

GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALCEV PO ŠOLSKIH OKOLIŠIH

šolski okoliš	število prebivalcev			indeks	
	1961	1971	1981	1961/1971	1971/1981
LENDAVA	5358	5629	6158	105,1	109,4
DOLINA (p.o.) ¹	906	773	724	85,3	93,7
ČENTIBA (p.o.)	811	732	724	90,3	98,9
PETIŠOVCI (p.o.)	861	884	882	102,7	99,8
GABERJE (p.o.)	2079	1910	1853	91,9	97,0
SKUPAJ LENDAVA	10015	9928	10341	99,1	104,2
GENTEROVCI	1646	1570	1383	95,4	88,1
DOBROVNIK	1936	1790	1643	92,4	91,8
KOBILJE	904	812	719	89,8	88,5
ODRANCI	1856	1763	1841	95,0	104,4
BISTRICA	2447	2206	2053	90,1	93,1
ČRENŠOVCI	2484	2348	2420	94,5	103,1
TURNIŠČE	3553	3826	3631	107,7	94,9
VELIKA POLANA	2778	2675	2532	96,3	94,6
SKUPAJ	27619	26918	26563	97,5	98,7

1 p.o. = podružnični šolski okoliš

Tabela 1. a

Gibanje števila prebivalstva v občini Lendava

Naselje	l e t o			i n d e k s	
	1961	1971	1981	1961/71	1971/81
BANUTA	117	114	103	97,4	90,4
BENICA	105	112	94	106,7	83,9
BREZOVEC - del	17	17	18	100,0	105,9
BREZOVICA	333	337	284	101,2	84,3
ČENTIBA	811	732	724	90,3	98,9
ČRENŠOVCI	1127	1093	1211	97,0	110,8
DOBROVNIK	1276	1207	1159	94,6	96,0
DOLGA VAS	780	780	826	100,0	105,7
DOLGOVAŠKE					
GORICE	607	463	337	76,3	72,8
DOLINA	537	473	447	88,1	94,5
DOLNJA BISTRICA	865	762	724	88,1	95,0
DOLJNI LAKOŠ	345	362	353	104,9	97,5
GABERJE	765	665	649	86,9	97,6
GENTEROVCI	339	305	274	90,0	89,8
GOMILICA	764	922	727	120,7	78,9
GORNJA BISTRICA	1075	957	878	89,1	91,7
GORNJI LAKOŠ	571	560	516	98,1	92,1
HOTIZA	889	830	826	93,4	99,5
KAMOVCI	193	167	150	86,5	89,8
KAPCA	566	540	540	95,4	100,0
KOBILJE	904	812	719	89,8	88,5
KOT	177	145	148	81,9	102,1
LENDAVA	2561	3044	3658	118,9	120,2
LENDAVSKE GORICE	475	432	456	90,9	105,6
MALA POLANA	539	491	462	91,1	94,1
MOSTJE	506	517	471	102,1	91,1
NEDELICA	740	776	697	104,9	89,8
ODRANCI	1856	1763	1841	95,0	104,4
PETIŠOVCI	861	884	882	102,7	99,8
PINCE	369	300	277	81,3	92,3

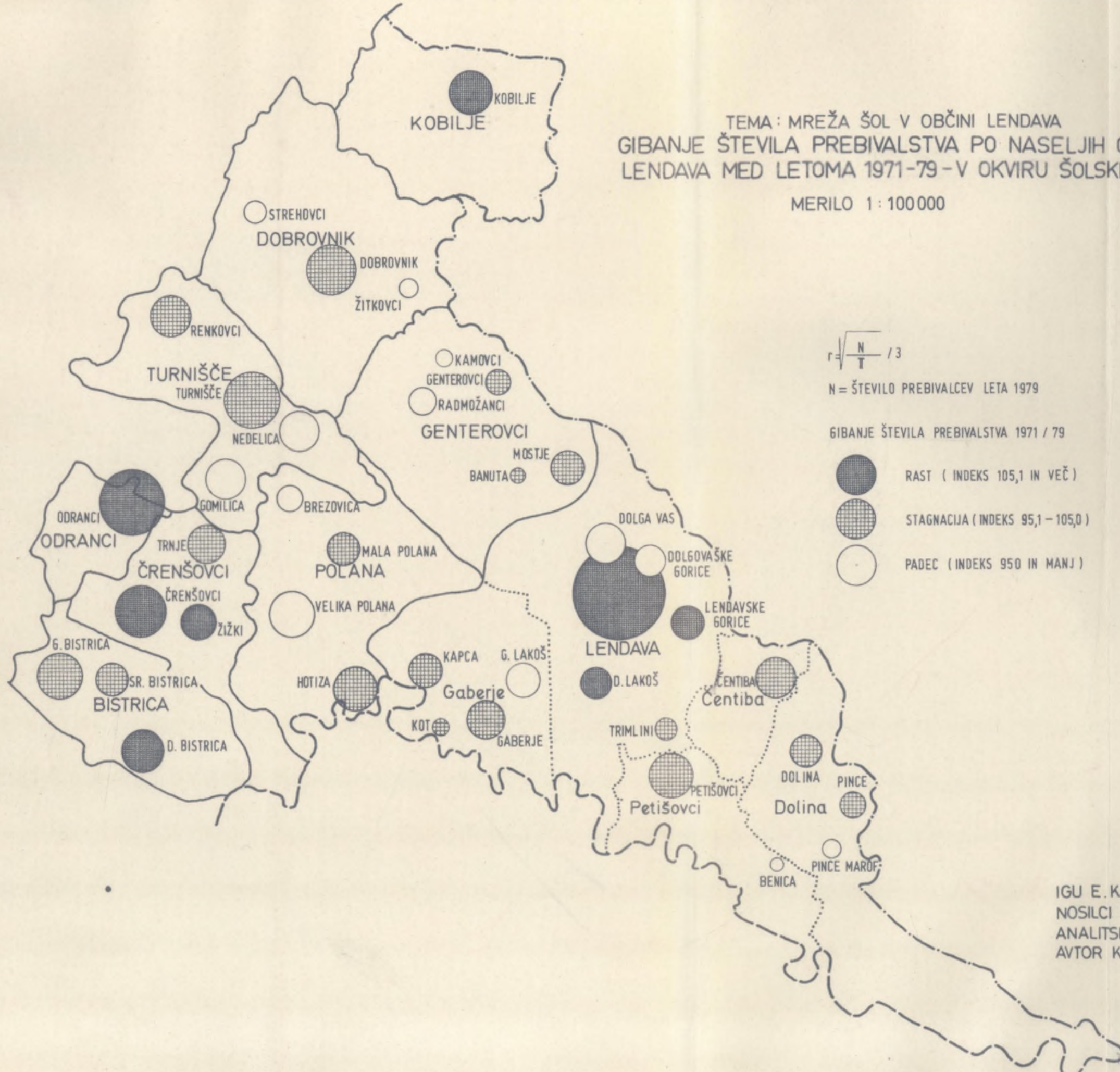
PINCE MAROF	201	182	145	90,5	79,7
RADMOŽANCI	491	467	385	95,1	82,4
RENKOVCI	785	751	737	95,7	98,1
SREDNJA BISTRICA	507	487	451	96,0	92,6
STREHOVCI	386	341	301	88,3	88,3
TRIMLINI	267	237	271	88,8	114,3
TRNJE	747	651	582	87,1	89,4
TURNIŠČE	1264	1377	1470	108,9	106,7
VELIKA POLANA	1017	1017	960	100,0	94,4
ŽITKOVCI	274	242	183	88,3	75,6
ŽIŽKI	610	604	627	99,0	103,8

SKUPAJ	27619	26918	26563	97,5	98,7
=====					

TEMA: MREŽA ŠOL V OBČINI LENDAVA
 GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALSTVA PO NASELJIH OBČINE
 LENDAVA MED LETOMA 1971-79 - V OKVIRU ŠOLSKIH OKOLIŠEV

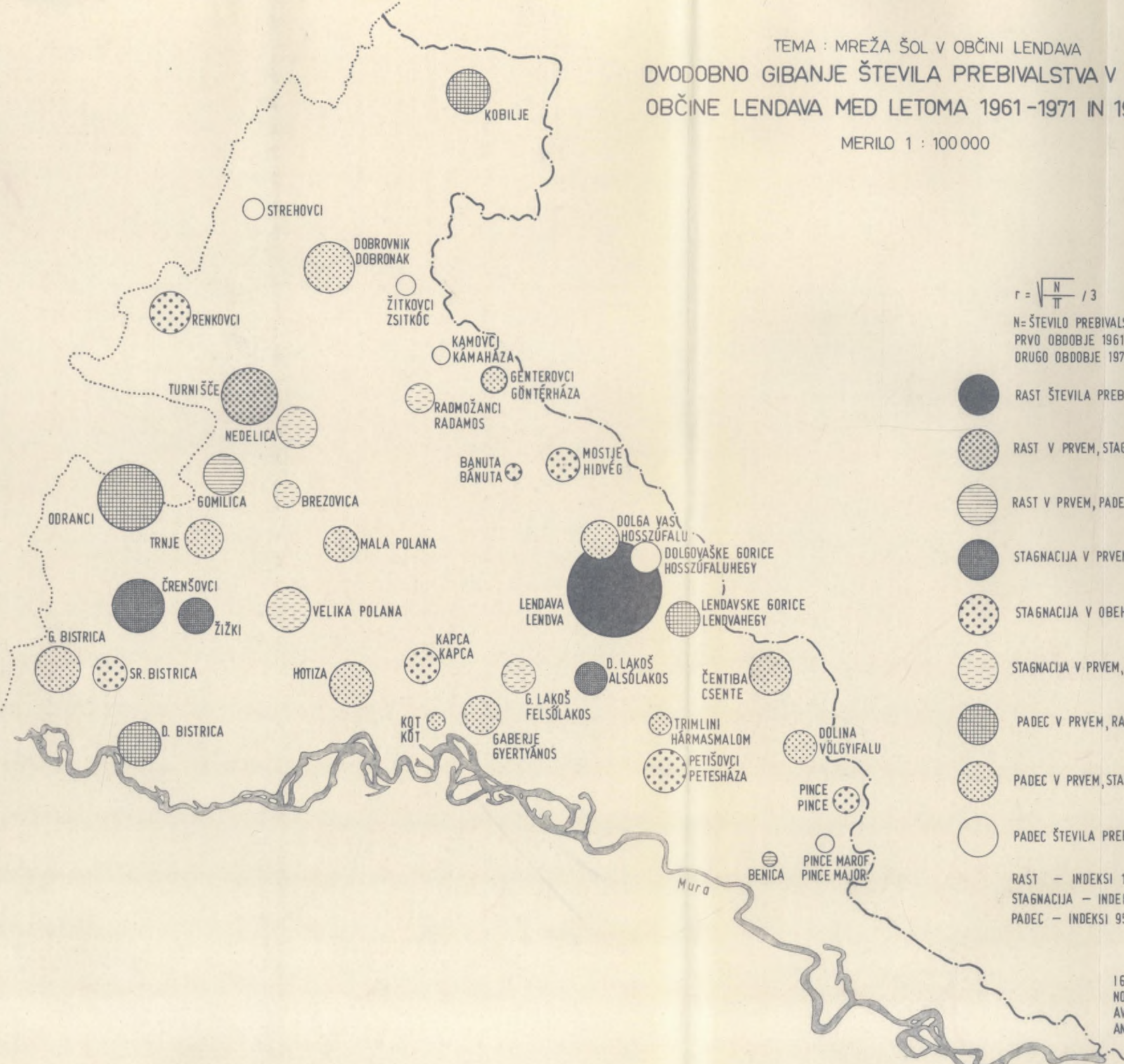
MERILO 1 : 100 000

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, V. 1981
 NOSILCI NALOGE : V KLEMENČIČ, L. OLAS, R. GENORIJO
 ANALITSKA OBDELAVA : B. ANTONIČ
 AVTOR KARTE : B. ANTONIČ

TEMA : MREŽA ŠOL V OBČINI LENDA
 DVODOBNO GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALSTVA V NASELJIH
 OBČINE LENDA MED LETOMA 1961-1971 IN 1971-1979

MERILO 1 : 100 000

$$r = \sqrt{\frac{N}{\pi}} / 3$$

N = ŠTEVILO PREBIVALSTVA
 PRVO OBDOBJE 1961 - 1971
 DRUGO OBDOBJE 1971 - 1979

- RAST ŠTEVILA PREBIVALSTVA V OBEH OBDOBJIH
- RAST V PRVEM, STAGNACIJA V DRUGEM OBDOBJU
- RAST V PRVEM, PADEC V DRUGEM OBDOBJU
- STAGNACIJA V PRVEM, RAST V DRUGEM OBDOBJU
- STAGNACIJA V OBEH OBDOBJIH
- STAGNACIJA V PRVEM, PADEC DRUGEM OBDOBJU
- PADEC V PRVEM, RAST V DRUGEM OBDOBJU
- PADEC V PRVEM, STAGNACIJA V DRUGEM OBDOBJU
- PADEC ŠTEVILA PREBIVALSTVA V OBEH OBDOBJIH

RAST — INDEKSI 105,1 IN VEČ
 STAGNACIJA — INDEKSI 95,1 - 105,0
 PADEC — INDEKSI 95,0 IN MANJ

16 U E. KARDELJA V LJUBLJANI, VI. 1981
 NOSILCI NALOGE : V. KLEMENČIČ, L. OLAS, R. GENORIJU
 AVTOR KARTE : B. ANTONIČ
 ANALITSKA OBDELAVA : B. ANTONIČ

V obravnavanih primerih gre tako očiten upad števila prebivalcev predvsem na račun izseljevanja ter višje stopnje umrljivosti. Neugodne demografske poteze izkazuje še zlasti šolski okoliš Genterovci, kjer stalno nazaduje tudi število rojstev, medtem ko se v naselju Kobilje število rojstev v zadnjih letih bistveno ne zmanjšuje, temveč kaže določene poteze stabilnosti, v zadnjih dveh letih pa celo ponovnega porasta.

Čeprav gre v omenjenih območjih za izrazito nazadovanje števila prebivalstva, situacija vseeno ni tako kritična, razen v Dobrovniku ter Kobilju. Analiza starostne strukture prebivalstva namreč kaže, da gre to izrazito nazadovanje v precejšnji meri na račun visoke mortalitete kmečkega prebivalstva. Omenjena naselja imajo nadpovprečen delež ostarelega prebivalstva; po drugi strani pa je delež mladega prebivalstva še vedno tako visok, da omogoča še zadovoljivo število rojstev. Omenili smo že, da je v tem pogledu slabo stanje v naseljih šolskega okoliša Genterovci. Tako se je v naselju Žitkovci število prebivalcev v zadnjih desetih letih zmanjšalo kar za četrtno, v Radmožancih pa za petino, Ker je obravnavani teritorij nacionalno pomešan ter prometno ugodno povezan v smeri proti Lendavi in Dobrovniku ter Murski Soboti, je potrebno s planskimi instrumenti preprečevati razseljevanje in omogočiti, da bo območje tudi gospodarsko zaživelno.

7. 3. Razvoj števila učencev po šolskih okoliših

Analiza gibanja števila učencev je pokazala, da je v občini Lendava v zadnjih desetih letih število učencev upadlo za dobro petino (indeks 78,1). Močan padec smo registrirali zlasti v prvi polovici sedemdesetih let (1970 - 1975), in sicer za 15,9%; v drugi polovici sedemdesetih let pa je padec števila učencev nekoliko manjši (za 7,1%). Vsekakor smo zabeležili največji padec števila učencev na območju šolskih okolišev narodnostno mešanega ozemlja in v Kobilju. V primeru šolskih okolišev na Dolinskem gre za nekoliko manjši upad števila učencev (glej tabelo 4).

Tabela 4:

Gibanje števila učencev po šolskih okoliših

Šolski okoliš	Število učencev			Indeks		
	1970/71	1975/76	1980/81	1970/75	1975/80	1970/80
LENDAVA(OŠ D.L.)	1118	989	931	88,5	94,1	83,3
GENTEROVCI	159	135	115	84,9	85,2	72,3
DOBROVNIK	217	131	134	60,4	102,3	61,7
KOBILJE	105	85	73	80,9	85,9	69,5
ODRANCI	368	277	232	75,3	83,7	63,0
BISTRICA	263	206	205	78,3	99,5	77,9
ČRENŠOVCI	338	269	261	79,6	97,0	77,2
TURNIŠČE	503	440	395	87,5	89,8	78,5
VELIKA POLANA	379	312	302	82,3	96,8	79,7
LENDAVA(OŠ J.K.J.)	47	98	85	208,51	86,7	180,8
SKUPAJ	3497	2942	2733	84,1	92,9	78,1

Analiza je pokazala, da je na vseh šolah padec števila učencev v obdobju 1975 - 1980 manjši kot v predhodnem obdobju. Pri Odrancih pa je potrebno upoštevati tudi prešolanje učencev iz naselja Lipa v Beltince.

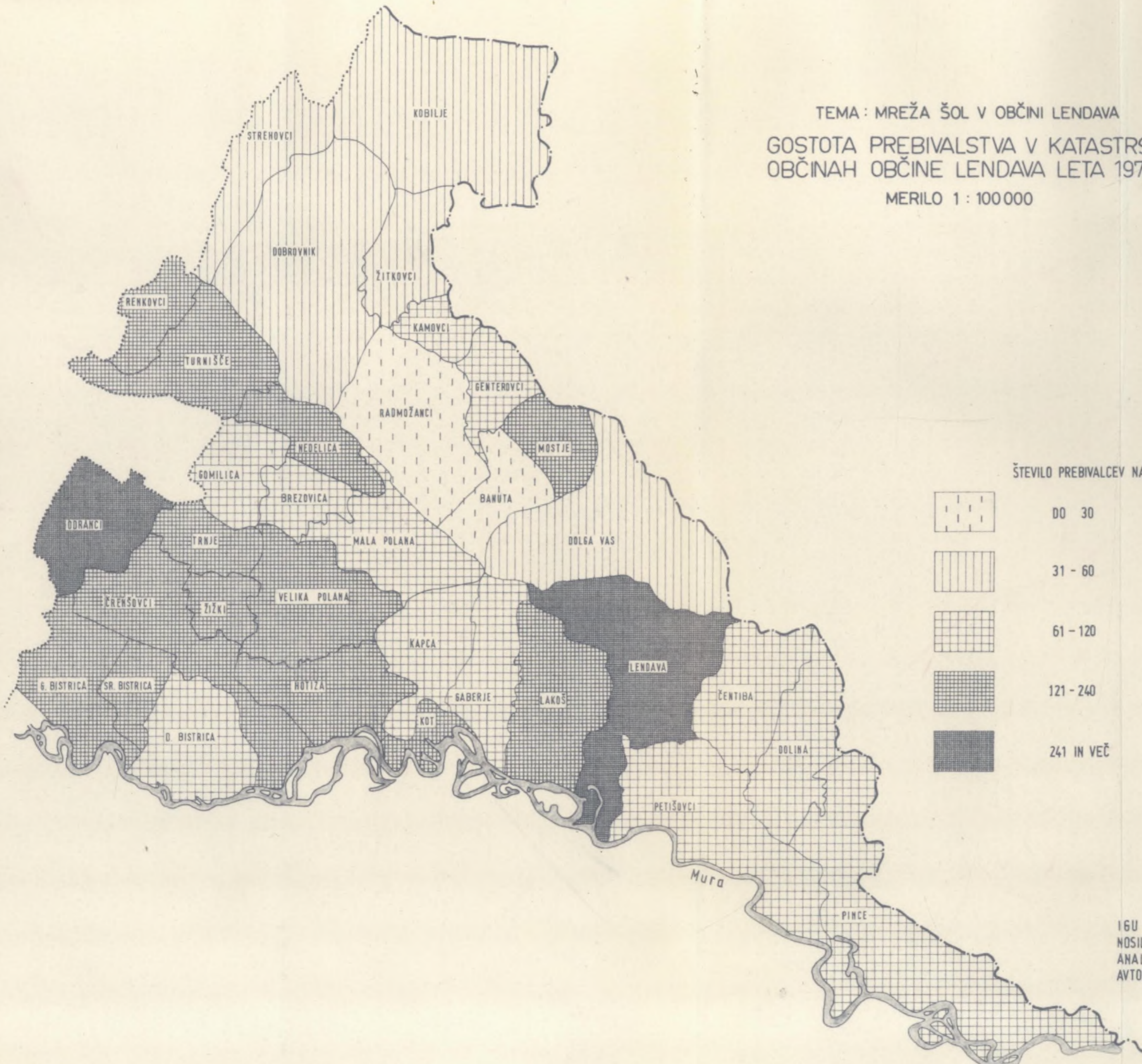
Vsekakor je padec števila učencev večji od padca absolutnega števila prebivalcev v obdobju 1971 - 1981. Samo v obdobju 1961 - 1975 je število učencev v osnovnih šolah občine Lendava upadlo kar za 39,6%. V občini Murska Sobota, kjer je bil zabeležen v obdobju 1961 - 1971 celo rahel porast absolutnega števila prebivalcev (za 2,1%), pa se je število učencev osnovnih šol znižalo za 30,7%.³

Očitno se kažejo v dinamiki gibanja števila učencev posledice odhajanja mladega prebivalstva na začasno delo v tujino.

³ Domitrovič-Uranjek Darka: Mreža in struktura izobraževanja in zdravstva kot funkcija in element centralnosti krajev, regionalnega razvoja in regionalnega prostorskega načrta Slovenije v luči policentričnega sistema Slovenije, II.del, Inštitut za geografijo Ljubljana 1978, str.18

TEMA : MREŽA ŠOL V OBČINI LENDAVA
 GOSTOTA PREBIVALSTVA V KATASTRSKIH
 OBČINAH OBČINE LENDAVA LETA 1979

MERILO 1 : 100 000

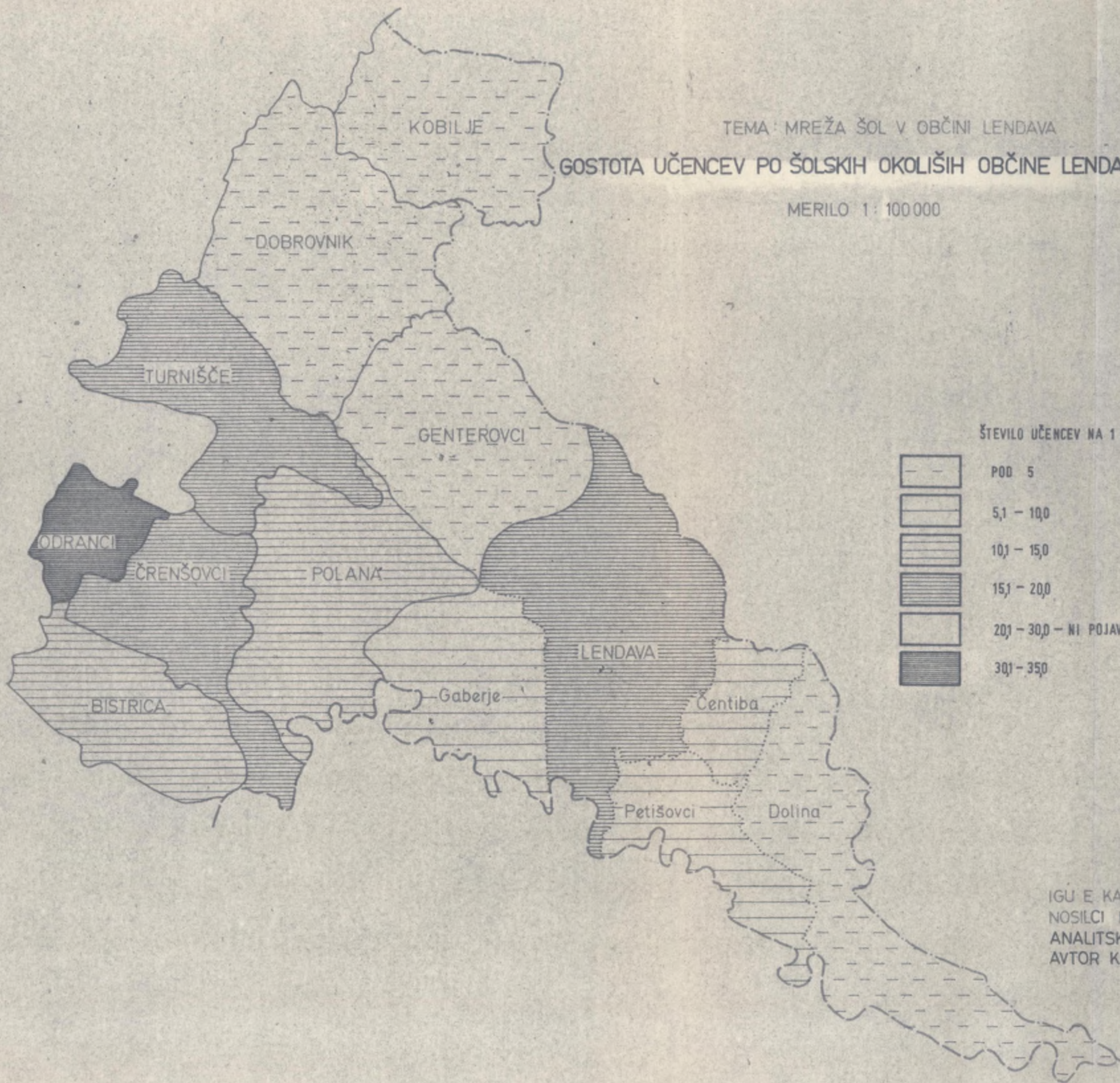

16U E. KARDELJA V LJUBLJANI, MAJ 1981
 NOSILCI NALOGE : V. KLEMENČIČ, L. OLAS, R. GENORIJO
 ANALTIK : B. ANTONIČ
 AVTOR KARTE : B. ANTONIČ

TEMA: MREŽA ŠOL V OBČINI LENDAVA

GOSTOTA UČENCEV PO ŠOLSKIH OKOLIŠIH OBČINE LENDAVA V ŠOL. L. 1980/81

MERILO 1:100 000

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, V. 1981
NOSILCI NALOGE: V. KLEMENČIČ, L. OLAS, R. GENORIJ
ANALITSKA OBDELAVA: B. ANTONIČ
AVTOR KARTE: B. ANTONIČ

Te je bilo zlasti intenzivno v obdobju koncem šestdesetih let in v začetku sedemdesetih let. Po letu 1973 se je ta oblika izseljevanja že močno zmanjšala, hkrati pa se je v večji meri vršilo vračanje v domovino. Zaradi tega je tudi padec števila učencev v drugi polovici sedemdesetih let manjši.

7.4. Gostota prebivalcev in učencev

Razvoj prebivalstva vpliva tudi na gostoto poselitve v posameznih območjih. Gledano z občinske perspektive je gostota prebivalstva na km² nekoliko nad republiškim povprečjem, zaostaja pa za povprečjem Severovzhodne Slovenije. Po podatkih zadnjega popisa prebivalstva znaša gostota v občini Lendava 104, v SR Sloveniji pa 93. Najvišja gostota je na območju šolskega okoliša Odranci, kjer prebiva kar 267 ljudi na km²; sledijo šolski okoliši: Lendava, Turnišče, Črenšovci, Bistrica itd. (glej tabelo 5). Najnižja pa je na območju šolskih okolišev: Kobilje, Dolina (p.o.), Dobrovnik in Genterovci. Tem indeksom se prilega tudi gostota učencev, ki je najvišja na območju Odranec, najnižja pa na območju podružnične šole Dolina ter na območju centralnih okolišev: Kobilje, Dobrovnik in Genterovci.

7.5. Struktura prebivalstva po starosti

Odraž demografskih gibanj v preteklosti in sedanjosti je lepo viden v strukturi prebivalstva po starosti. Obstaja namreč določena povezanost med napredovanjem števila prebivalstva in mlado strukturo prebivalcev ter nazadovanjem števila prebivalstva in ostarevanjem. V okviru Severovzhodne Slovenije ima ravno Prekmurje najvišji delež ostarelega prebivalstva. Vsekakor je tu pustilo sledove dolgotrajno tradicionalno izseljevanje mladega prebivalstva. Leta 1976 je bilo v občini Lendava kar 13,5% prebivalcev starih 65 let in več; republiški povpreček pa se giblje okrog 10,0%. Za razliko od občine Murska Sobota, kjer je šel v primeru nekaterih naselij na Goriškem proces ostarevanja prebivalstva v tako skrajnost, da resnično razpolagamo le še s starčki, se v občini Lendava ni tako prostorsko diferenciral. Izrazitejši je le na delu narodnostno mešanega ozemlja ter v Kobilju (glej tabelo 6).

Tabela 5:

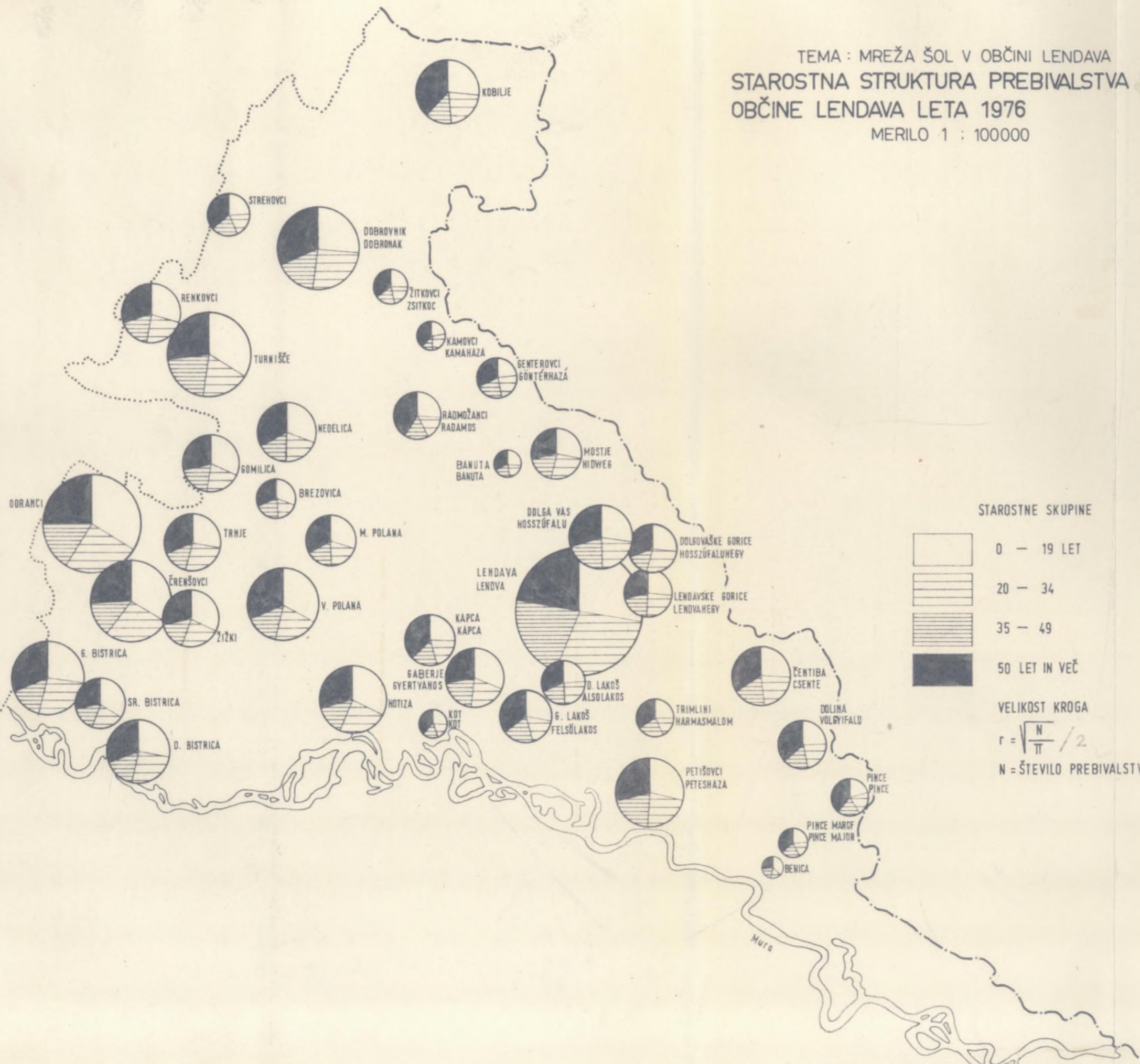
GOSTOTA PREBIVALSTVA IN UČENCEV PO ŠOLSKIH OKOLIŠIH OBČINE LENDAVAL
LETA 1981

Šolski okoliš	Št. prebivalcev	Površina(km ²)	Gostota prebivalcev	Gostota učencev
LENDAVA	5.919	31,8	186	19
DOLINA(p.o.) ¹	963	24,4	39	3
ČENTIBA(p.o.)	724	7,4	98	8
PETIŠOVCI(p.o.)	882	11,5	77	8
GABERJE(p.o.)	1.853	17,1	108	9
SKUPAJ				
LENDAVA	10.341	92,2	112	10
GENTEROVCI	1.383	25,0	55	5
DOBROVNIK	1.643	31,1	53	4
KOBILJE	719	19,7	36	4
ODRANCI	1.841	6,9	267	34
BISTRICA	2.053	16,6	124	13
ČRENŠOVCI	2.420	17,1	141	15
TURNIŠČE	3.631	23,8	153	17
VELIKA POLANA	2.532	23,6	107	13
SKUPAJ	26.563	256,0	104	11

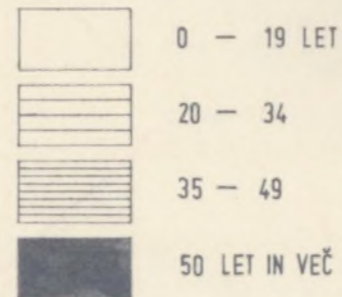
1 p.o. = podružnični šolski okoliš

TEMA : MREŽA ŠOL V OBČINI LENDAVA
 STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALSTVA NASELIJ
 OBČINE LENDAVA LETA 1976

MERILO 1 : 100000

STAROSTNE SKUPINE

VELIKOST KROGA

$$r = \sqrt{\frac{N}{\pi}} / 2$$

N = ŠTEVILO PREBIVALSTVA

Celo v samem občinskem središču je delež prebivalcev, starih 65^{let} in več, višji od slovenskega povprečka. Zlasti visok je bil leta 1976 v Kobilju (19,2%), Genterovcih (16,3%), Dolini (16,7%), Gaberju (15,9%) in Čentibi (15,8%). Očitno nam ti podatki potrjujejo, zakaj je v obdobju 1971-1981 število prebivalcev v omenjenih okoliših tako nazadovalo.

V našem primeru je še posebej važen delež mladega prebivalstva, pred vsem v okviru starostne skupine 0-14 let. Razpon deleža v omenjeni starostni skupini je po podatkih popisa prebivalstva leta 1971 segal v Sloveniji od 15,1% do 34,4%. Po Gosarjevih demografskih študijah takrat v občini Lendava ni bilo niti enega matičnega okoliša z najnižjim deležem prebivalstva v starostni skupini 0-14 let, ki je znašal od 15,1% do 18,2%. V občini Murska Sobota je ugotovil tako nizek delež mladega prebivalstva v matičnih okoliših Križevci in Prosenjakovci. Tudi v primeru analize strukture prebivalstva po starosti za leto 1976 smo ugotovili, da ni bilo centralnega šolskega okoliša s tako nizkim deležem mladega prebivalstva. Omenjenemu najnižjemu razponu so se približevali le šolski okoliši na narodnostno mešanem ozemlju. Vsi po vrsti, so imeli delež prebivalstva v razponu 0-14 let pod 20,0%; v celo lendavski brez podružničnih okolišev. V okviru podružničnih okolišev pa je bil na najslabšem podružnični okoliš Dolina s 16,2% prebivalcev v starostni skupini 0-14 let. Po drugi strani pa vsi šolski okoliši na Dolinskem izkazujejo sorazmerno visok delež mladega prebivalstva. Na prvem mestu so Odranci, kjer je bilo kar 25,0% mladega prebivalstva (glej tabelo 6).

Dober pokazatelj o strukturi prebivalstva po starosti je tudi indeks staranja prebivalstva, ki izraža razmerje med številom starih 65 in več let ter številom otrok v starostni skupini 0-14 let. Izračunamo ga takole:

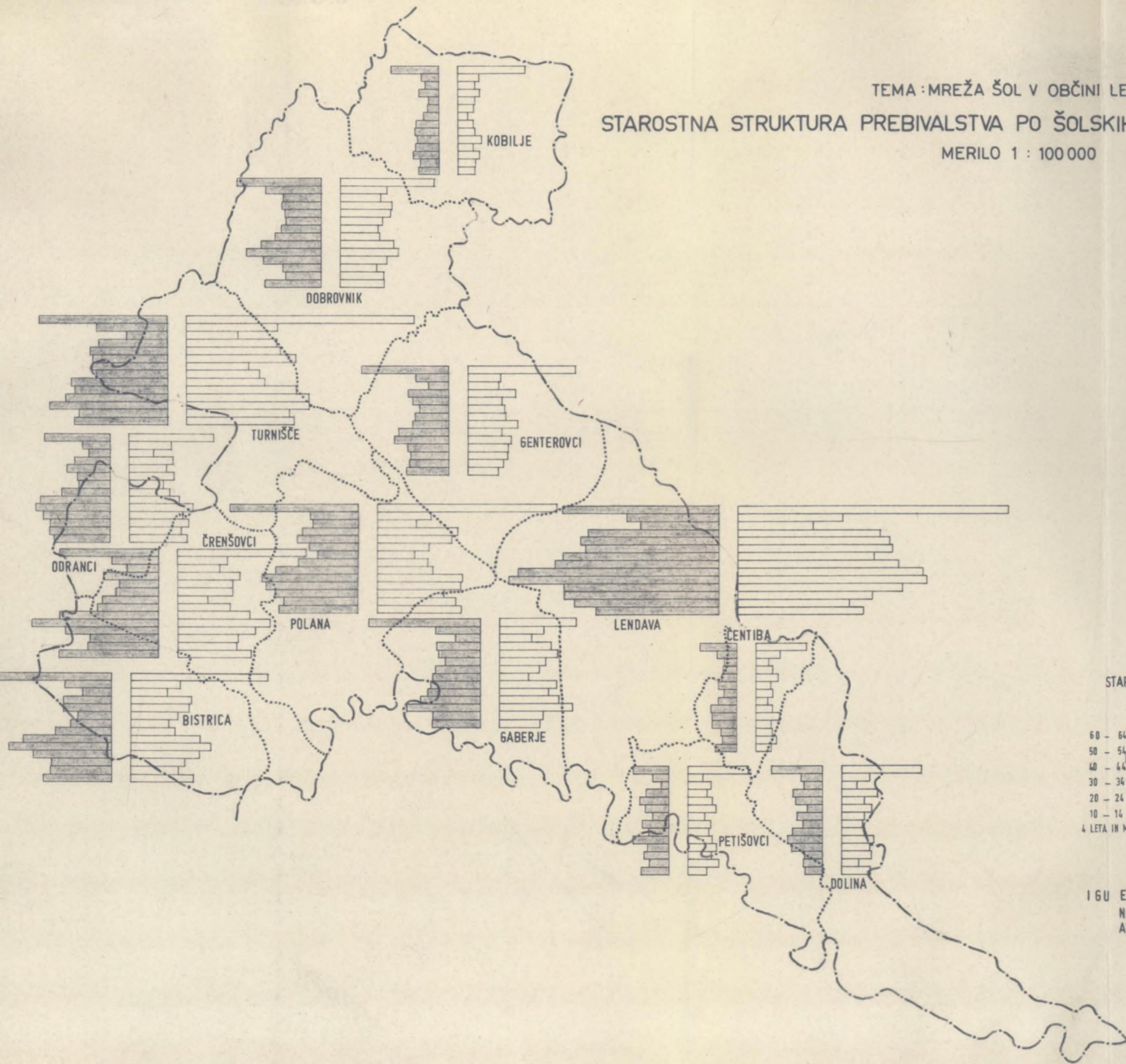
$$\text{indeks staranja} = \frac{P_{65 \text{ in več}}}{P_{0-14}} \times 100$$

Čim nižji je indeks, tem boljše je starostna sestava prebivalstva. Pri normalni strukturi prebivalstva po starosti znaša indeks staranja okrog 33,0, pri zelo slabi pa 100 ali celo več. ⁴

⁴ Lojze Gosar: Vpliv gibanja kmečke delovne sile na oblikovanje agrarnega prostora, doktorska disertacija, Ljubljana 1976, str. 21.

TEMA : MREŽA ŠOL V OBČINI LENDAVA
 STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALSTVA PO ŠOLSKIH OKOLIŠIH OBČINE LENDAVA L. 1976
 MERILO 1 : 100 000

I 60 E. KARDELJA V LJUBLJANI, AVGUST 1981
 NOSILCI NALOGE : V. KLEMENČIČ, L. OLAS, R. GENORIJO
 AVTOR KARTE : B. ANTONIČ

V našem primeru smo ugotovili izredno ugoden indeks staranja v Odrancih (43,5); v vseh ostalih okoliših je znašal več kot 50,0; najvišji pa je bil v posameznih okoliših narodnostno mešanega ozemlja. V Dolini celo 102,5 (glej tabelo 6). Kljub temu, da nimamo neposrednih podatkov o naravni rasti za posamezna naselja, smo po posredni poti ugotovili, da se prebivalstvo na Dolinskem kljub množičnemu izseljevanju še vedno hitreje reproducira kot prebivalstvo v drugih območjih občine Lendava. Že na osnovi teh pokazateljev lahko ugotovimo, da imajo centralni šolski okoliši na tem območju dovolj močan dotok mladega prebivalstva, kar zagotavlja njihovo stabilnost. Ob večjem prirastku, ki se pojavlja zlasti zadnja leta ter v spremenjenih pogojih in oblikah šolanja, pa bo potrebno razmišljati o vrednotenju sedanjih kapacitet oziroma prostorov ter o pridobivanju novih. O kakšnem ukinjanju centralnih šol tu ni govora, saj okoliši razpolagajo z zadostnim številom otrok. V tem pogledu je bolj problematično obmejno in narodnostno mešano ozemlje. Zlasti šolska okoliša Kobilje in Genterovci. Ker pa se pri obeh odvija pouk v specifičnih pogojih in ker je dotok mladega prebivalstva še vedno v okvirih, ki glede na normative omogočajo pouk, verjetno tudi tu v tem srednjeročnem obdobju ne bo potrebno ukiniti šol. V Genterovcih se bo v tem srednjeročnem obdobju število otrok celo za malenkost dvignilo, medtem ko se v Kobilju ne bo bistveno zmanjševalo.

7.6. Perspektiva razvoja prebivalstva in šoloobveznih otrok

Napovedovanje razvoja prebivalstva na nekem območju je vsekakor pomembno vprašanje, ki se postavlja v ospredje raziskav, katerih cilj je analiziranje in predvidevanje smeri družbenega razvoja. Prognoza razvoja prebivalstva upošteva širok spekter različnih dejavnikov. To so predvsem tendence in zakonitosti naravne rasti, selitev, ne gre pa zanemarjati tudi socialnih in gospodarskih vplivov ter elementov družbene politike. Kljub upoštevanju raznovrstnih številčnih kazalcev, se je potrebno zavedati, da nobena prognoza prebivalstva ne more točno napovedati bodočega razvoja, temveč nam poda bolj ali manj verjeten potek razvoja.

Tabela 6:

STRUKTURA PREBIVALSTVA PO STAROSTI PO ŠOLSKIH OKOLIŠIH LETA 1976

Šolski okoliš	Skupaj		0 - 14		15 - 64		65 in več		indeks staranja
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	
LENDAVA	5675	100,0	1089	19,2	3966	69,9	620	10,9	56,9
DOLINA(p.o.) ¹	746	100,0	121	16,2	501	67,1	124	16,7	102,5
ČENTIBA(p.o.)	723	100,0	136	18,8	473	65,4	114	15,8	83,8
PETIŠOVCI(p.o.)	889	100,0	191	21,5	579	65,1	119	13,4	62,3
GABERJE(p.o.)	1872	100,0	372	19,9	1202	64,2	298	15,9	80,1
Skupaj LENDAVA	9905	100,0	1909	19,3	6721	67,8	1275	12,9	66,8
GENTEROVCI	1552	100,0	294	18,9	1005	64,8	253	16,3	86,0
DOBROVNIK	1800	100,0	332	18,4	1236	68,7	232	12,9	69,9
KOBILJE	775	100,0	156	20,1	470	60,7	149	19,2	95,5
ODRANCI	1805	100,0	451	25,0	1158	64,2	196	10,8	43,5
BISTRICA	2253	100,0	461	20,5	1464	65,0	328	14,5	71,1
ČRENŠOVCI	2488	100,0	560	22,5	1618	65,0	310	12,5	55,4
TURNIŠČE	3489	100,0	825	23,6	2198	63,0	466	13,4	56,5
VELIKA POLANA	2639	100,0	607	23,0	1630	61,8	402	15,2	66,2
S k u p a j	26706	100,0	5595	21,0	17500	65,5	3611	13,5	64,5

1 p.o. = podružnični šolski okoliš

Z metodo linearne ekstrapolacije smo ugotovili, da bo v občini Lendava leta 1985, izhajajoč iz dosedanjega razvoja prebivalstva v obdobju 1971-1981, okrog 26.400 prebivalcev, leta 2000 pa 26.244.

Omenjene številke kažejo, da se število prebivalcev ne bo bistveno spremenilo. Ob morebitnem nadaljnjem povečevanju rodnosti, večjem vračanju začasno zaposlenih iz tujine, zmanjševanju smrtnosti (stopnja umrljivosti v zadnjih letih že izkazuje težnjo upadanja), zmanjšanjem izseljevanju, itd., bo razvoj prebivalstva še naprej kazal določene poteze ustalitve oziroma celo rahlega povečanja.

Pri analizi obstoječe šolske mreže so poleg že omenjenih podatkov o razvoju in strukturi prebivalstva še posebej važni podatki o številu novorojenih otrok. Na osnovi teh podatkov, brez drastičnih sprememb v selitveni mobilnosti, lahko tudi za prihodnja šolska leta tega srednjeročnega in deloma tudi naslednjega srednjeročnega obdobja, dokaj natančno ugotovimo število vpisov v posameznih šolah. Seveda je potrebno pri tem upoštevati tudi selitveno mobilnost prebivalstva. Ker se razmerje med številom priseljenih in odseljenih v zadnjih nekaj letih že izenačuje, lahko že na osnovi števila novorojenih v drugi polovici sedemdesetih let. napovemo število učencev po posameznih šolskih okoliših (glej tabelo 7). V predelih večjega priseljevanja, to je okrog občinskega središča ter v območjih šolskih okolišev: Odranci, Črenšovci, deloma tudi Bistrica in Turnišče, pa se lahko poveča število šoloobveznih otrok tudi na račun priseljevanja. To perspektivo je tudi potrebno upoštevati, čeprav jo je težko številčno ovrednotiti, ker je odvisna predvsem od bodočih gospodarskih gibanj.

Medtem ko je bilo v občini Lendava v šolskem letu 1969/70 še okrog 3400 učencev, v šolskem letu 1975/76 2.942, jih je bilo v šolskem letu 1980/81 le še 2733, kar smo že omenili. Podatki kažejo, da je šlo pri tem za očitno zmanjševanje števila učencev. Vsekakor je močno izseljevanje v začetku sedemdesetih let povzročilo ob normalnem zmanjševanju števila učencev zaradi izseljevanja še dodatno upadanje števila učencev v kasnejših letih, ki je šlo na račun predhodno nižjega naravnega

Tabela 7:

PREDVIDENO ŠTEVILO UČENCEV PO SEDANJIH CENTRALNIH ŠOLSКИH OKOLIŠIH V OBDOBJU 1981-1990(10 let)

-29-

Školski okoliš	Šol. leto 1980/81	Šol. leto 1981/82	Šol. leto 1982/83	Šol. leto 1983/84	Šol. leto 1984/85	Šol. leto 1985/86	Šol. leto 1986/87	Šol. leto 1987/88	Šol. leto 1989/90	Razlika 1981-90									
	vpis skup. učen.	vpis skup. učen.	vpis skup. učen.	vpis skup. učen.	vpis skup. učen.	vpis skup. učen.	vpis skup. učen.	vpis skup. učen.	vpis skup. učen.	vpis skup. učen.									
LENDAVA (OŠ D.L.)	131	931	120	946	144	968	129	966	155	1.003	151	1.046	139	1.071	141	1.104	140	1.138	+ 207
LENTEROVCI	22	115	13	114	20	112	20	116	14	118	13	121	14	125	6	118	14	115	0
DOBROVNIK	22	134	20	139	33	154	17	155	22	162	16	162	22	164	30	178	23	187	+ 53
KOBILJE	11	73	13	82	10	82	7	79	5	73	5	68	7	66	11	69	8	62	- 11
DRANCI	37	232	24	226	29	228	32	232	33	234	34	242	30	246	33	252	31	253	+ 21
STRICA	29	205	28	210	29	218	35	230	23	229	35	233	30	237	27	236	30	240	+ 35
RENŠOVCI	46	261	43	274	48	292	48	309	56	333	34	337	44	356	45	362	45	369	+ 108
TURNIŠČE	54	395	53	387	59	396	55	399	55	395	85	442	74	476	57	491	63	514	+ 119
REL. POLANA	46	302	42	304	47	312	36	310	43	316	31	309	45	324	29	320	39	309	+ 7
LENDAVA (OŠ J.K.J.)	7	85	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skupaj	405	2.733	356	2.682	419	2.780	379	2.796	406	2.863	404	2.960	405	3.065	379	3.130	393	3.187	+ 454

prirastka prebivalcev. V šolskem letu 1978/79 je bil zaradi tega zabeležen najnižji vpis (le 308 novih učencev) in s tem tudi najnižje absolutno število učencev (2683). Vzporedno s tem se je zmanjševalo tudi število oddelkov. Po tem letu se je začelo število vpisov ponovno večati (v letu 1980/81 se jih je vpisalo 405), ob tem pa tudi skupno število učencev in število čistih oddelkov. Koncem sedemdesetih let in v začetku osemdesetih let so se začele kazati posledice relativno večjega števila rojstev in posledice zmanjšane obsega zunanjih selitev po letu 1973.

Analiza rojstev po letu 1974 kaže težnjo povečanja števila novorojenih otrok (glej grafikon). Če sedaj upoštevamo samo število rojstev, se bo število vpisov v šolskem letu 1982/83 ponovno povečalo nad sedanjo raven, hkrati pa tudi skupno število učencev. Analiza predvidenega števila učencev po centralnih šolskih okoliših v obdobju 1981-1990 kaže, da se bo število učencev proti koncu tega srednjeročnega obdobja in tudi v naslednjem srednjeročnem obdobju postopoma povečevalo, tako da bo v šolskem letu 1989/90 v občini Lendava vpisanih preko 3.100 učencev. Število učencev se bo po teh analizah, ki so dokaj realne glede na demografska gibanja, povečalo od letošnjega za okrog 400. Če upoštevamo nove normative ter prehod na celodnevni pouk, bo potreba po novih prostorih (učilnicah) ponovno porastla, zlasti na centralnih šolah v Lendavi, Turnišču, Črenšovcih, Odrancih, Bistrici in Dobrovniku (glej tabelo 8).

ŠTEVILO ROJSTEV PO ŠOLSKIH OKOLIŠIH OBČINE
LEDAVA V RAZDOBJU 1974 – 1980

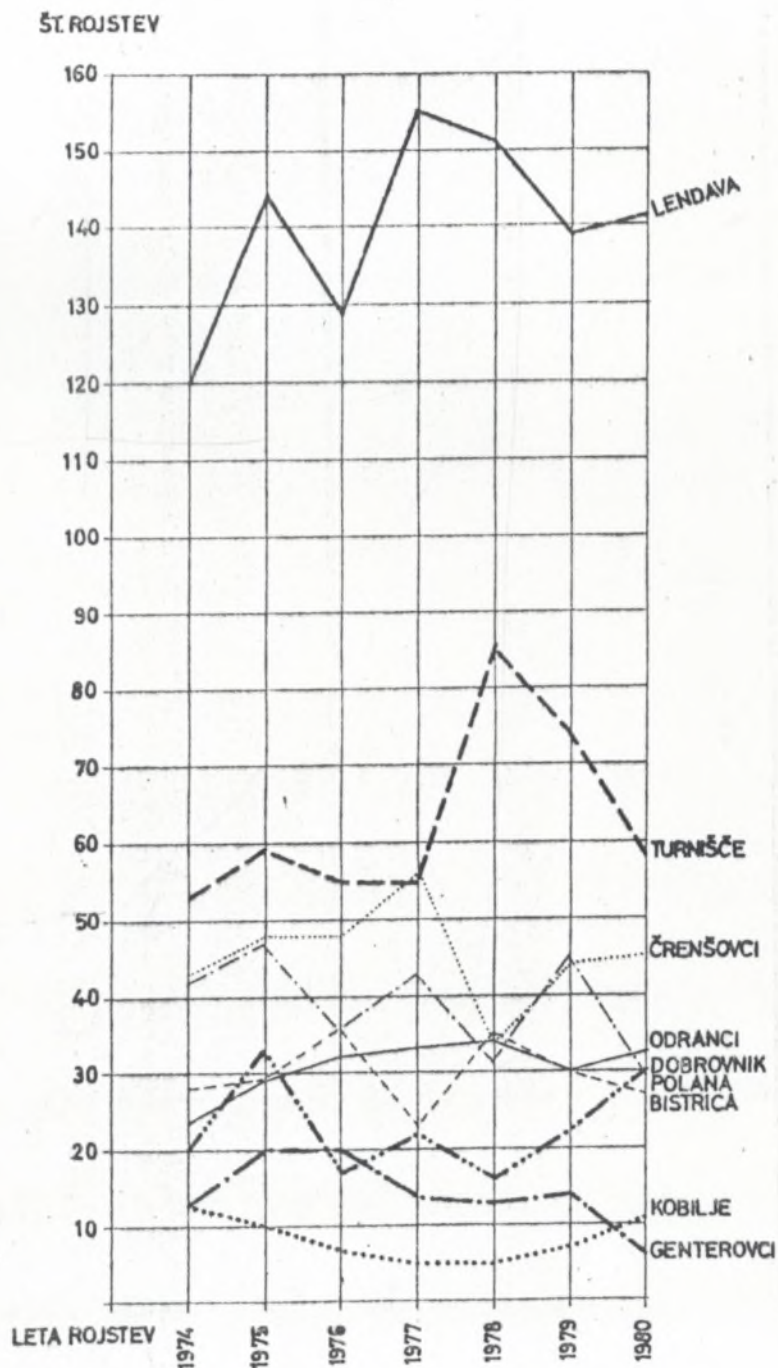

Tabela 8:

SEDANJE IN PREDVIDENO ŠTEVILO UČENCEV IN ČISTIH ODDELKOV V OSNOVNIH ŠOLAH OBČINE LENDAVA LETA 1990

Š o l a	1980			1990		Razlika
	Št. učencev	Št. učilnic	Št. čistih oddelkov	Št. učencev	Št. čistih oddelkov ¹	
LENDAVA(OŠ D.L.)	931	44	47	1.138	55	+ 8
GENTEROVCI	115	6	8	115	8	0
DOBROVNIK	134	10	8	187	10	+ 2
KOBILJE	73	6	4	62	4	0
ODRANCI	232	6	8	253	10	+ 2
BISTRICA	205	10	8	240	10	+ 2
ČRENŠOVCI	261	10	9	369	15	+ 6
TURNIŠČE	395	10	15	514	18	+ 3
VELIKA POLANA	302	16	13	309	13	0
SKUPAJ	2.648	118	120	3.187	143	+ 23
LENDAVA(OŠ J.K.J.)	85	17	11	-	-	-

1 število čistih oddelkov je izračunano po normativu števila učencev v oddelku po sedaj veljavnem Zakonu o osnovni šoli (v enojezičnih šolah 32, v dvojezičnih 24) in na osnovi predpostavke, da bodo šole v COŠ.

8. Socialno-ekonomske značilnosti

8. 1. Zaposlovanje v družbenem sektorju in dnevna migracija

Vse do začetka sedemdesetih let je bila občina Lendava še razmeroma slabo industrializirana; v industrijskem območju Lendava-Petišovci je bilo na voljo okrog 2000 delovnih mest, izven tega območja pa jih praktično ni bilo. Še leta 1971 je znašal delež kmečkega prebivalstva kar 61,5 % (trikrat višji od slovenskega povprečka). Višek kmečke delovne sile se je intenzivno zaposloval v tujini.

Intenzivnejša industrializacija v sedemdesetih letih pa je povzročila, da se je širila mreža naselij z industrijo in število različnih industrijskih panog. V občini Lendava je bilo na ta način omogočeno, da se je v zaposlovanje izven kmetijstva postopoma vključilo prebivalstvo celotnega občinskega teritorija. Gravitacijska območja večjih industrijskih centrov so se začela spajati. Oblikovalo se je polurbanizirano območje med industrijskimi naselji občine Murska Sobota in Lendava. Vzporedno s pospešeno industrijsko se je hitreje razkrajala klasična agrarna struktura. V občini Lendava je bilo leta 1971 še 42,5 % kmečkih gospodinjstev, danes jih je okrog 30 %. Razvoj neagrarnih dejavnosti je povzročil, da je delež zaposlenih v združenem delu po letu 1970 v očitnem porastu. Leta 1970 je bilo zaposlenih v združenem delu 13,2 % prebivalstva; leta 1975 že 17,4 %, v letu 1979 pa že skoraj četrtina (23,3 %). To pomeni, da je bilo leta 1979 zaposlenih v združenem delu že 6330 delavcev. Vsekakor prednjači zaposlovanje v gospodarstvu. Ob koncu leta 1976 je kar 86,4 % zaposlenih delovalo v gospodarstvu; v negospodarstvu (kvartarne dejavnosti) pa 13,6 % zaposlenih (glej tabelo 9). Čeprav

Delavci v združenem delu po področjih dejavnosti ter po krajevnih skupnostih občine Lendava, 31.12.1976

	Skupaj		Gospodarstvo		Negospodarstvo	
	št.	%	št.	%	št.	%
BISTRICA	205	100	179	87,3	26	12,7
ČENTIBA	175	100	166	94,9	9	5,1
ČRENŠOVCI	306	100	258	84,3	48	15,7
DOIGA VAS	226	100	212	93,8	14	6,2
DOBROVNIK	285	100	232	81,4	53	18,6
GABRJE	152	100	134	88,2	18	11,8
GENTEROVCI	97	100	84	86,6	13	13,4
GORICE pri Lend.	222	100	207	93,2	15	6,8
HOTIZA	237	100	215	90,7	22	9,3
KOBILJE	107	100	88	82,2	19	17,8
LAKOŠ	236	100	224	94,9	12	5,1
LENDAVA	1566	100	1202	76,8	364	23,2
MOSTJE-BANUTA	121	100	116	95,9	5	4,1
ODRANCI	161	100	137	85,1	24	14,9
OREŠJE						
DOLINA pri Lend.	190	100	184	96,8	6	3,2
PETIŠOVCI	239	100	232	97,1	7	2,9
POLANA	160	100	140	87,5	20	12,5
TURNIŠČE	627	100	582	92,8	45	7,2
S k u p a j	5314	100	4593	86,4	721	13,6
SR Slovenija	657.951	100	553.106	84,1	104.845	15,9

je stanje glede zaposlovanje še vedno v zaostanku za republiškim povprečjem, je stopnja razvoja v zadnji dekadi vseeno precej vplivala na spremembo družbene in prostorske strukture v občini Lendava. Z analizo zaposlenih pa KS smo ugotovili, da je bilo koncem leta 1976 najvišji delež zaposlenih v združenem delu v Lendavi (46,2 %), Dolgi vasi (27,8 %), Petišovcih (26,9 %) itd. (glej tabelo 10).

V strukturi družbenega proizvoda celotnega gospodarstva igra glavno vlogo prav industrija in je udeležena z 72,1 %. V tem pogledu občina Lendava izstopa med občinami Severovzhodne Slovenije. Z analizo zaposlenosti v industriji in še posebej s karto dnevne migracije delovne sile smo skušali ugotoviti prostorske spremembe, ki jih je prinesla industrializacija. Z analizo na nivoju naselij lahko posredno ugotovljamo stabilnost posameznih šolskih okolišev in iz tega bazo za nadaljnji obstoj mreže šol. Hkrati se omenjeni procesi navezujejo na demografski razvoj posameznih območij. Šol ne moremo graditi v predelih, kjer ni stabilnosti v socioekonomskem in demografskem razvoju in kjer ni možnosti, da bi taka novogradnja bi stveno preusmerila družbene procese dotičnega območja.

Pri analizi dnevne migracije delovne sile smo se naslonili na podatke, o zaposlenih v vseh industrijskih temeljnih organizacijah združenega dela. Gradivo je zbiral inštitut v obliki, ki je omogočala vpogled v spol, starost in kraj bivanja zaposlenega. Na ta način smo zajeli celotno, v industriji zaposleno delovno silo ob koncu leta 1978 (nekatere podatke pa so dopolnjeni s stanjem v letu 1979); t.j. okrog 4000 zaposlenih. Po uradnih statističnih podatkih pa je delovalo v industriji občine Lendava leta 1979 4182 zaposlenih. Omenjene podatke smo kartografsko obdelali tako, da je število zaposlenih po posameznih naseljih prikazano z velikostjo kroga (polmeter kroga je v funkcijski

Delež zaposlenih v združenem delu od skupnega števila prebivalstva po krajevnih skupnostih občine Lendava, 31.12.1976

	Štev.preb.1976	Štev.zaposl.	Delež zaposl.
BISTRICA	2253	205	9,1
ČENTIBA	723	175	24,2
ČRENŠOVCI	2482	306	12,3
DOLGA VAS	812	226	27,8
DOBROVNIK	1797	285	15,9
GABRJE	675	152	22,5
GENTEROVCI	918	97	10,6
LEND.GORICE	878	222	25,3
HOTIZA	1492	237	15,9
KOBILJE	775	107	13,8
LAKOŠ	903	236	26,1
LENDAVA	3392	1566	46,2
MOSTJE-BANTOVA	636	121	19,0
ODRANCI	1804	161	8,9
DOLINA	1011	190	18,8
PETIŠOVCI	889	239	26,9
POLANA	1786	160	9,0
TURNIŠČE	3480	627	18,0
S k u p a j	26706	5314	19,9
SR Slovenija	1.819.280	657.951	36,2

odvisnosti od števila zaposlenih). Omenjene rezultate analize smo primerjali tudi z uradnimi statističnimi podatki popisa delavcev z dne 31.12.1976. Pri tem smo še posebej izdvojili podatke o starosti zaposlenih, njihovi strokovni usposobljenosti in zaposlitvi glede na dejavnost. Ti podatki so tabelarično prikazani na ni-voju krajevnih skupnosti. Ker se meje posameznih šolskih okolišev teritorialno pokrivajo z mejami krajevnih skupnosti, je mogoče neposredno ugotavljati socialno-ekonomski položaj posameznih okolišev in sklepati na perspektivo njihovega nadaljnega razvoja.

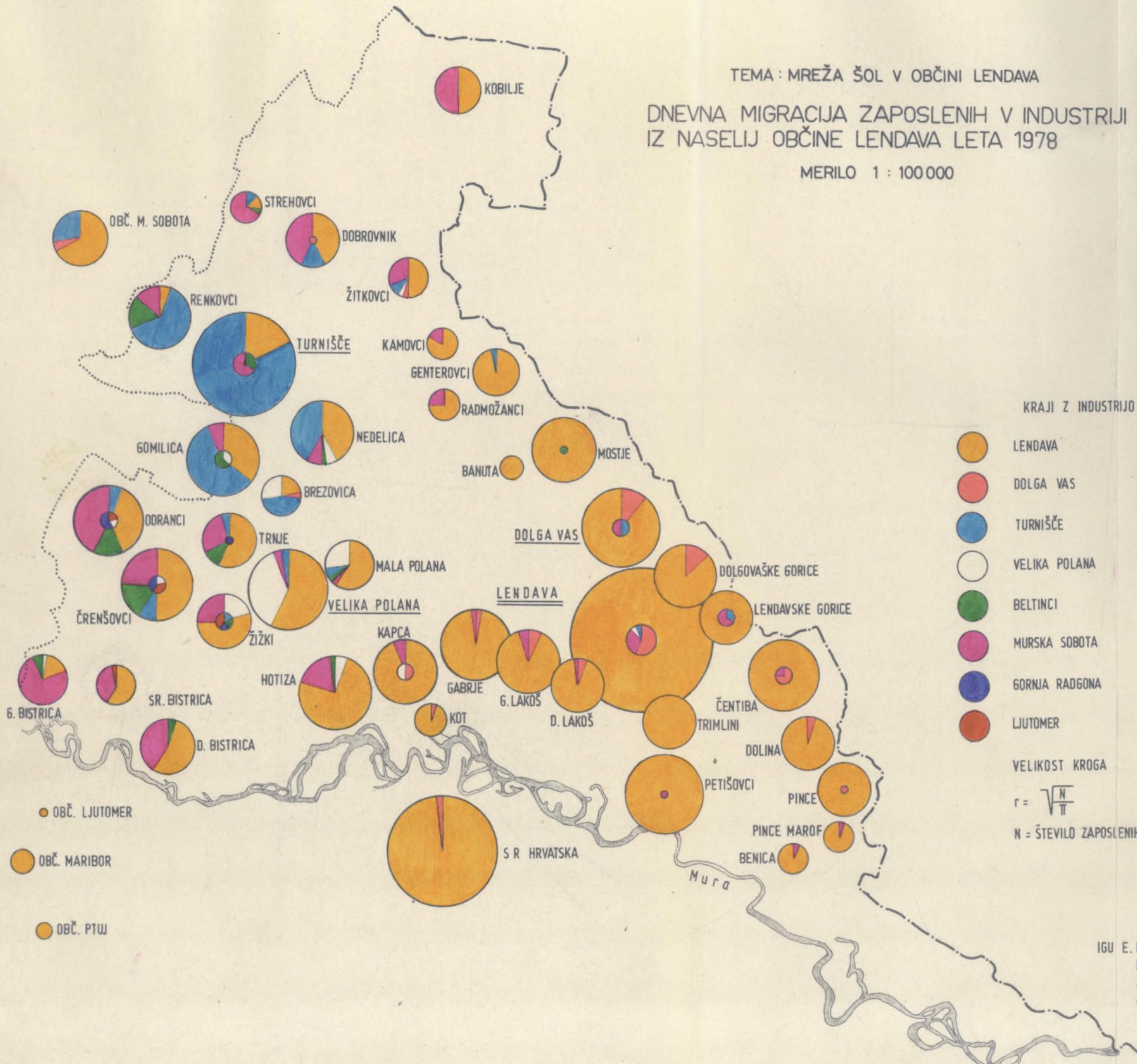
Karta zaposlenih v industriji glede na kraj bivanja in kraj zaposlovanja nam ^{po} kaže, poleg običajne stopnje zaposlenosti po posameznih naseljih, tudi smeri dnevnega pretakanja delovne sile. Omenjeni element je v pričujoči analizi velikega pomena, saj se navezuje na to mobilnost prebivalstva tudi mobilnost učencev.

Vsekakor je največji zaposlitveni center Lendava s Petišovci, ki je v tem pogledu razširil svoje gravitacijsko območje znotraj celotnega teritorija občine. Po velikosti je naslednji zaposlitveni center v Turnišču, sledijo pa še: Velika Polana ⁱⁿ Dolga vas. Za zaposlovanje prebivalstva pa sta važnega pomena tudi Murska Sobota in Beltinci, kamor gravitirajo predvsem zaposleni iz naselij Dolinskega. V mursko Soboto dnevno migrira tudi del prebivalcev iz narodnostno-mešanega ozemlja (predvsem iz naselij šolskega okoliša Dobrovnik) in polovica zaposlenih iz Kobilja.

Danes je že celoten teritorij občine podvržen dnevni migraciji delovne sile. Tokovi dnevne migracije so v odvisnosti od velikosti industrijskih centrov, strukture in števila industrijskih obratov, velikosti krajev bivanja,

TEMA : MREŽA ŠOL V OBČINI LENDAVA
 DNEVNA MIGRACIJA ZAPOSLENIH V INDUSTRIJI
 IZ NASELIJ OBČINE LENDAVA LETA 1978

MERILO 1 : 100 000

KRAJI Z INDUSTRIJO

- LENDAVA
- DOLGA VAS
- TURNIŠČE
- VELIKA POLANA
- BELTINCI
- MURSKA SOBOTA
- GORNJA RADGONA
- LJUTOMER

VELIKOST KROGA

$$r = \sqrt{\frac{N}{\pi}}$$

N = ŠTEVILO ZAPOSLENIH V INDUSTRIJI

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, MAJ 1981
 NOSILEC NALOGE : V. KLEMENČIČ, L. OLAS, R. GENORIJO
 ANALITSKA OBDELAVA : B. ANTONIČ
 AVTOR KARTE : B. ANTONIČ

prometne povezanosti, časovne oddaljenosti naselij od industrijskih središč in od stopnje poklicnega preslojevanja prebivalcev. Velikost industrijskega kraja vsekakor vpliva na obseg gravitacijskega območja.

Dobra prometna povezanost in hitrejši dostop do krajev zaposlitve povečujeta gravitacijski radij in omogočata prebivalstvu na periferiji vsakodnevno odhajanje na delo.

Pri ugodni prometni mreži se namreč zmanjšuje časovna oddaljenost med kraji bivanja (t.i. spalna naselja) in kraji zaposlitve.

Glede na kraj bivanja se nam pojavljajo naslednje tri kategorije dnevnih migrantov:

- dnevni migranti, ki odhajajo na delo iz krajev bivanja, ki so brez industrije, v industrijske centre znotraj občine Lendava,
- dnevni migranti, ki odhajajo na delo v industrijske centre sosednjih občin in
- dnevni migranti, ki prihajajo na delo v industrijske kraje občine Lendava iz krajev sosednjih občin.

Ugotovili smo, da od skupnega števila zaposlenih v industrijskih centrih stanuje v kraju zaposlitve 29,3% delavcev, 70,7% pa je vozačev. Visok odstotek vozačev gre predvsem na račun industrijskega kraja Lendava-Petišovci. V Turnišču je kar 252 ali 50,1% zaposlenih stanovalo v samem kraju zaposlitve, ostali so bili predvsem dnevni migranti iz naselij Gomilica, Nedelica in Renkovci. V primeru posameznih dislociranih obratov je delež zaposlenih iz kraja, kjer se nahaja industrijska dejavnost, ponavadi veliko višji od deleža dnevnih migrantov. Za poselitev nekega območja je omenjeni vidik vsekakor velikega pomena. Podobno smo ugotovili tudi v primeru industrijskih obratov v Veliki Polani in Žižkih.

Med zaposlenimi je vsekakor v prevladi moška delovna sila, ki je imela v industriji občine Lendava na voljo kar dve tretjini delovnih mest. Znatno število teh pa zaseda tudi delovna sila iz krajev SR Hrvatske. S podrobno analizo smo ugotovili, da je bilo leta 1978 kar 456 dnevnih migrantov, zaposlenih v industriji občin Lendava iz krajev sosednje republike. Iz ostalih občin Pomurske regije pa je bil delež dnevnih migrantov v industrijske kraje občine Lendava minimalen. Vsekakor pa so močnejši obratni tokovi, predvsem pa vsakodnevno odhajanje prebivalstva iz krajev občine Lendava v zaposlitvene centre občine Murska Sobota (glej karto dnevne migracije). Med gravitacijskimi območji posameznih centrov izstopa Lendava, ostali so glede na privlačnost bolj lokalnega značaja. Območje dnevne migracije delovne sile v Lendavo je vezano predvsem na naselja ob obeh glavnih prometnicah. V dobrovniški smeri je vpliv Lendave močan vse do Genterovec, ki skoraj v celoti obdajajo delovno silo v industrijske obrate občin-skega središča. Od Genterovec v smeri proti Dobrovniku je vpliv Lendave vse manjši in na meji z občino Murska Sobota (Strehovci) že močno oslabi. Tu se namreč gravitacijsko območje Lendave že prepleta z gravitacijskim območjem Murske Sobote. Tokovi dnevne migracije delovne sile iz Kobilja se enakovredno usmerjajo v oba glavna industrijska centra Prekmurja.

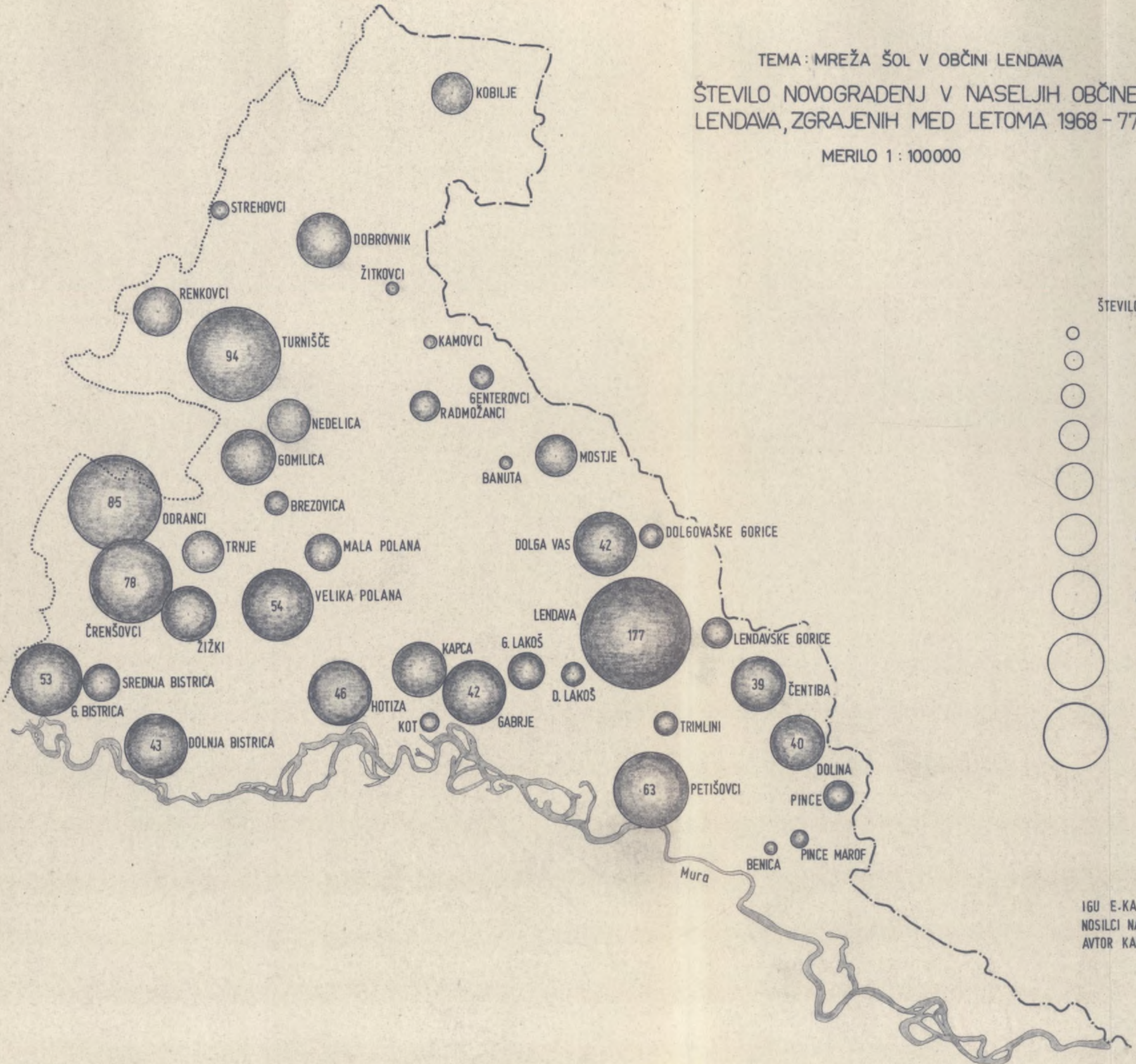
V črenšovski smeri so tokovi dnevne migracije v Lendavo intenzivni, zlasti v primeru naselij, ki so znotraj narodnostno-mešanega ozemlja. Od Hotize dalje pa se prepleta gravitacijsko območje Lendave z gravitacijskim območjem Murske Sobote ter z lokalnimi industrijskimi centri: Velika Polana, Žižki in Beltinci. V specifičnem položaju je industrijski kraj Turnišče s tovarno obutve. Slednji ima namreč med obema prometnicama ter med največjima zaposlitvenima centroma Prekmurja (Lendavo in Mursko Soboto) lastno gravitacijsko območje, ki v glavnem sovпада z območjem šolskega okoliša Turnišče. Kot

tipičen razvojno-polarizacijski center ima močan vpliv v neposrednem agrarnem zaledju. V tem primeru smer dnevne migracije delovne sile sovpada z mobilnostjo učencev v osnovno šolo v Turnišču. Omenjeni vidik ne gre zanemarjati tudi v primeru nekaterih drugih centralnih šolskih okolišev, zlasti pa ne ob morebitni reorganizaciji obstoječe šolske mreže. Migracije učencev v posamezne centralne šole ne smejo biti nasprotno smerem dnevne migracije delovne sile. Če določena šola v perspektivi nima možnosti za nadaljnji obstoj, je potrebno učence preusmeriti v tista centralna naselja, ki privlačijo prebivalstvo prizadetih naselij tudi v pogledu zaposlovanja, oskrbe ter izkoriščanja prostega časa.

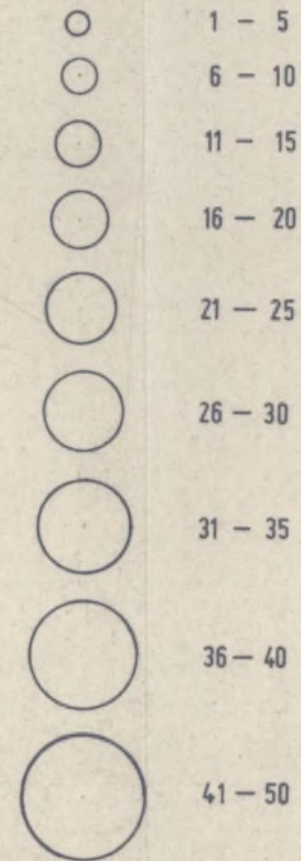
Območja intenzivne dnevne migracije in tudi relativno močnega kmetijstva so tudi v pogledu urbanizacije podeželja pred ostalimi. Zaposlovanje družinskih članov (delavska gospodinjstva) ali dela družinskih članov (mešana delavsko-kmečka gospodinjstva) izven kmetijstva, prepleteno z začasnim zaposlovanjem v tujini, je dalo dobro osnovo za socialni in ekonomski dvig nekoč zaostalega podeželja. Izboljšan položaj prebivalstva se navsezadnje odraža tudi v vlaganju kapitala v novogradnje (stanovanja in gospodarska poslopja) in nove dejavnosti - zlasti v okviru zasebnega sektorja. Vse to ugodno vpliva na stabilizacijo poselitve in posredno tudi na stabilnost nekaterih šolskih okolišev. Izredna vitalnost in razmah v novogradnjah se v zadnjih letih kaže zlasti v naseljih: Turnišče, Odranci, Črenšovci, Velika Polana in Bistrica ter v nekaterih naseljih okrog Lendave. (glej karti). Tu šol zagotovo ne bo potrebno ukinjati. Na ugodne socialne, ekonomske in prostorske prilike se navezuje tudi pozitiven populacijski razvoj, kar smo že ugotavljali v predhodnih poglavjih. Posebno na Dolinskem se je neodvisno od obeh največjih prekmurskih centrov izoblikovalo polurbanizirano območje, ki mu dajejo dohodki iz kmetijstva, neagrarnih dejavnosti in zdomski kapital dobro osnovo za nadaljnjo funkcijsko in tudi fiziognomsko preoblikovanje.

TEMA: MREŽA ŠOL V OBČINI LENDAVA
 ŠTEVILO NOVOGRADENJ V NASELJIH OBČINE
 LENDAVA, ZGRAJENIH MED LETOMA 1968 - 77

MERILO 1 : 100000

ŠTEVILO NOVOGRADENJ

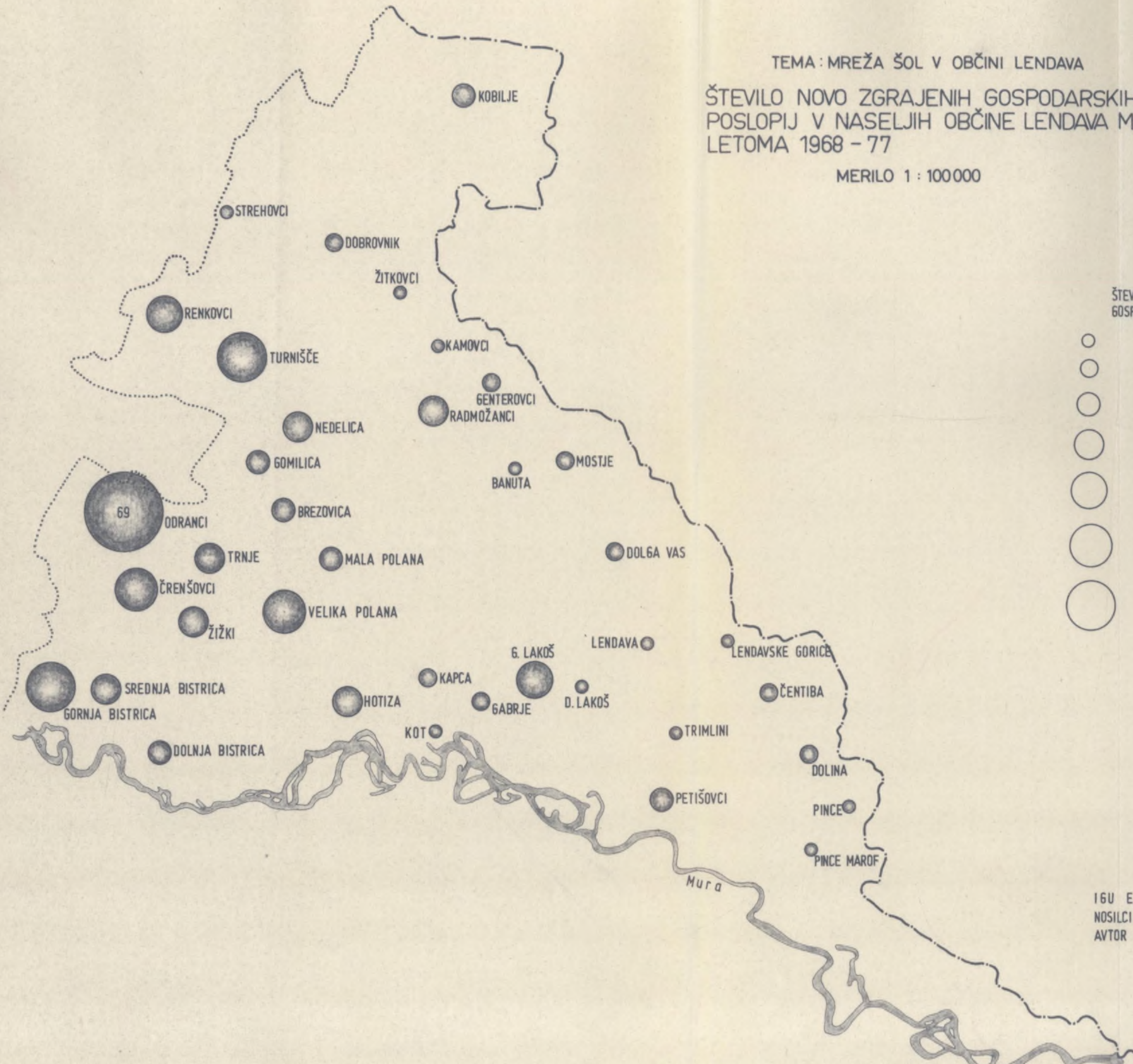

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, MAJ 1981
 NOSILCI NALOGE : V. KLEMENČIČ, L. OLAS, R. GENORIJ
 AVTOR KARTE : B. ANTONIČ

TEMA : MREŽA ŠOL V OBČINI LENDA VA

ŠTEVILO NOVO ZGRAJENIH GOSPODARSKIH
POSLOPIJ V NASELJIH OBČINE LENDA VA MED
LETOMA 1968 - 77

MERILO 1 : 100000

ŠTEVILO NOVO ZGRAJENIH
GOSPODARSKIH POSLOPIJ

○	1 - 5
○	6 - 10
○	11 - 15
○	16 - 20
○	21 - 25
○	26 - 30
○	31 - 35

16U E. KARDELJA V LJUBLJANI, MAJ 1981
NOSILCI NALOGE : V. KLEMENČIČ, L. OLAS, R. GENORIJU
AVTOR KARTE : B. ANTONIČ

Nekoliko drugačne so razvojne težnje v predelih narodnostno mešanega ozemlja severozahodno od Lendave, v smeri proti Dobrovniku. Kljub relativno ugodni prometni povezanosti in dostopu do glavnih središč v Prekmurju, ne kažejo takih razvojnih teženj kot ostala območja v občini. Medtem, ko se v nekaterih naseljih jugovzhodno od Lendave že kažejo pozitivni učinki zaposlovanja izven kmetijstva, kjer naselja spreminjajo agrarni videz (urbanizacija je zajela zlasti Čentibo, deloma tudi Dolino in Pince), temu ni tako predvsem na območju šolskega okoliša Genterovci. S korenitejšimi planskimi posegi v prostor bi tudi to območje zaživel, saj je prometno ugodno povezano z občinskim središčem in s kraji v občini Murska Sobota. Vsekakor je potrebno preprečiti zaostajanje v območjih šolskih okolišev Genterovci, Kobilje in deloma tudi v Dobrovniku. V primeru nadaljnjega nazadovanja lahko pride do večje depopulacije, kar bi vsekakor ogrožalo obstoj centralnih šol v Genterovcih in Kobilju. V obeh primerih je potrebno že zaradi nacionalnih interesov poskrbeti, da naselja znotraj obravnavanih območij ne bi zaostajala v razvoju.

8.2. Struktura zaposlenih po spolu, starosti in doseženi strokovni izobrazbi

V Lendavi, Odrancih in Petišovcih je razmerje med zaposleno žensko in moško delovno silo v ravnotežju. Do večjih razlik prihaja v ostalih naseljih, kjer med zaposlenimi v družbenem sektorju prevladuje ženska delovna sila. Zaposlovanje gre predvsem na račun industrije v Lendavi in Petišovcih. V Lendavi, Petišovcih, Odrancih in še v nekaterih naseljih obravnavanih okolišev je zaposlen višji delež žensk v dejavnostih terciarnega in kvartarnega družbenega sektorja, pa tudi zaradi prisotnosti dislociranih obratov z večjim številom delovnih mest za ženske (na primeru v Turnišču, Odrancih ter v Veliki Polani). Vsekakor ta vidik dodatno vpliva na stabilnost določenih območij. Ženske se enakovredno zaposlujejo in se zaradi tega ne izseljujejo, kar je vsekakor pomembno pri nadaljnji naravni reprodukciji prebivalstva. Naselja na Dolinskem imajo prednost tudi v tem, ker obstaja možnost zaposlovanja še v industrijskih centrih občine Murska Sobota. Čim več različnih možnosti za zaposlovanje ima prebivalstvo določenega območja, tem boljši je njegov socialno-ekonomski položaj. Naselja na narodnostno-mešanem ozemlju, ki gravitirajo v glavnem k Lendavi, pa imajo med zaposlenim prebivalstvom pretežno moško delovno silo.

Struktura zaposlenih po starosti je tudi pomemben element pri obravnavi tovrstne problematike. Naselja z večjim deležem prebivalstva, zaposlenega v združenem delu, so stabilnejša, vitalnejša ter perspektivnejša za nadaljnji razvoj. Z analizo zaposlenih po posameznih naseljih oziroma krajevnih skupnostih smo ugotovili, da je delež mladega prebivalstva med zaposlenimi višji, ker ga je val zaposlovanja zajel predvsem v zadnjem desetletju, medtem ko je v naseljih, kjer je bilo prebivalstvo vključeno v združeno delo že v začetni fazi industrializacije, delež mladih nižji. Seveda so tudi to stabilna območja, saj zaposlujejo poleg mladih tudi ostale starostne skupine prebivalstva. Taka primera sta v prvi vrsti Lendava in Petišovci.

V Lendavi je bilo v začetku leta 1977 le 28,7% zaposlenih v združenem delu v starostni skupini do 27 let, v Petišovcih pa 29,7%. V območjih šolskih okolišev, kjer se je začela klasična agrarna struktura razkrajati šele po gospodarski reformi, se giblje delež zaposlenih v starostni skupini do 27 let okrog 50,0%. Izjemoma visok je v Odrancih in znaša kar 67,1% (glej tabelo 11). Vsekakor je omenjeni podatek za nadaljnji obstoj te šole vzpodbuden.

Ugotovili smo, da je delež zaposlenih do 27. leta starosti pod občinskim povprečjem predvsem na narodnostno-mešanem ozemlju. V Lendavi in Petišovcih je temu vzrok že omenjeno zgodnejše vključevanje v združeno delo in zaposlovanje vseh starostnih kategorij prebivalstva, medtem ko je v drugih naseljih tudi posledica zrelega in ostarelega demografskega režima s sorazmerno nizkim deležem mladega prebivalstva.

Če k temu dodamo še rezultate analize zaposlenih v združenem delu po doseženi strokovni izobrazbi, je podoba socialno-ekonomske strukture prebivalstva v posameznih naseljih, krajevnih skupnostih oziroma šolskih okoliših celovita. Naselja z višjim deležem zaposlenih z višjo in visoko ter srednjo strokovno izobrazbo bistveno odstopajo po kvaliteti prebivalstva od naselij, kjer je ta delež nizek. Višji delež zaposlenih z visokimi kvalifikacijami je vsekakor potrebno poiskati v pol-urbanih in urbanih naseljih občine Lendava. V njih prevladujejo višje socialne skupine prebivalcev, ki so stabilne glede poselitve in privlačne za prebivalstvo sosednjih okolišev. Vsekakor gre v tem primeru za posebno skupino prebivalstva z drugačnimi zahtevami glede zadovoljevanja osnovnih funkcij človekovega obstoja (delo, bivanje, udeležba v prometu, prosti čas, oskrba), ki se loči od prebivalstva nižjih socialnih skupin oziroma od prebivalstva klasične agrarne družbe.

Delavci v združenem delu po starosti (do 27 let) ter po krajevnih skupnostih občine Lendava, 31.12.1976

	Skupaj	št.zaposlenih do 27 let	%
BISTRICA	205	111	54,1
ČENTIBA	175	64	36,6
ČRENŠOVCI	306	171	55,9
DOIGA VAS	226	83	36,7
DOBROVNIK	285	136	47,7
GABRJE	152	55	36,2
GENTEROVCI	97	37	38,1
LEND.GORICE	222	91	41,0
HOTIZA	237	120	50,6
KOBILJE	107	39	36,4
LAKOŠ	236	77	32,6
LENDAVA	1566	449	28,7
MOSTJE-BANUTA	121	52	43,0
ODRANCI	161	108	67,1
DOLINA	190	65	34,2
PETIŠOVCI	239	71	29,7
POLANA	160	82	51,2
TURNIŠČE	627	346	55,2
Skupaj	5314	2158	40,6
SR Slovenija	657951	218284	33,2

Krajevne skupnosti z višjim deležem visokokvalificiranih delavcev so predvsem: Lendava, Črenšovci, Odranci, Bistrica in Gaberje. V vseh ostalih krajevnih skupnostih je strokovna izobrazba zaposlenega kadra nižja (glej tabelo 12). Za bodočnost šol v območjih, ki razpolagajo z nadpovprečnim deležem zaposlenih z visokimi kvalifikacijami, se ni potrebno bati.

Pokazatelje o ustreznosti nekega območja za obstoj centralne šole bi lahko našli tudi v drugih oblikah človekovega delovanja v prostoru in ne samo v družbenem sektorju. Pri tem je mišljeno predvsem kmetijstvo, od katerega je še vedno odvisen precejšen del prebivalstva v občini Lendava, in ki bo tudi v bodoče imelo vse pomembnejšo postavko v gospodarstvu.

Tabela 12.

Delavci v združenem delu po stopnjah strokovne izobrazbe ter po krajevnih skupnostih
občine Lendava, 31.12.1976

	Skupaj		Visoka višja		Srednja nižja, VKV		KV PK		NKV	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
BISTRICA	205	100	8	3,9	29	14,1	143	69,8	25	12,2
ČENTIBA	175	100	2	1,1	21	12,0	112	64,0	40	22,9
ČRENŠOVCI	306	100	22	7,2	60	19,6	179	58,5	45	14,7
DOLGA VAS	226	100	4	1,8	42	18,6	139	61,5	41	18,1
DOBROVNIK	285	100	10	3,5	63	22,1	182	63,9	30	10,5
GABRJE	152	100	6	3,9	15	9,9	104	68,4	27	17,8
GENTEROVCI	97	100	1	1,0	20	20,6	64	66,0	12	12,4
GORICE pri Lend.	222	100	5	2,2	33	14,9	127	57,2	27	25,7
HOTIZA	237	100	7	2,9	36	15,2	173	73,0	21	8,9
KOBILJE	107	100	4	3,7	27	25,2	71	66,4	5	4,7
LAKOŠ	236	100	5	2,1	52	22,0	147	62,3	32	13,6
LENDAVA	1566	100	199	12,7	552	35,3	685	43,7	130	8,3
MOSTJE-BANUTA	121	100	0	0,0	22	18,2	81	66,9	18	14,9
ODRANCI	161	100	9	5,6	18	11,2	109	67,7	25	15,5
DOLINA	190	100	2	1,1	13	6,8	138	72,6	37	19,5
PETIŠOVCI	239	100	0	0,0	31	13,0	176	73,6	32	13,4
POLANA	160	100	5	3,1	27	16,9	111	69,4	17	10,6
TURNIŠČE	627	100	14	2,2	73	11,7	453	72,2	87	13,9
S k u p a j	5314	100	303	5,7	1134	21,4	3195	60,1	682	12,8
SR Slovenija	657.951	100	54.808	8,3	176.534	26,8	319.685	48,6	106.924	16,3

Smeri bodočega družbenega razvoja

K hitrejšemu družbenoekonomskemu in prostorskemu razvoju občine vplivajo številni pomembni dejavniki. Z analizo šolske mreže smo želeli podrobneje opredeliti samo enega - seveda pa ima prav ta mnogo širši pomen za razvoj posameznih naselij, kot je to sicer iz študije razvidno.

V študiji smo na podlagi predvidenih demografskih gibanj, stanja šolske mreže, števila otrok in pogojev, v katerih delajo, spoznali nekatere danosti, ki bodo odločilne za razvoj omrežja v prihodnje.

Razmišljanja o usmerjanju urbanizacije nujno vključujejo tudi presojo tistih momentov (industrializacije, razvoja kmetijstva, prometnega omrežja, infrastrukturne opreme), seveda povezano s konceptom naselitve, sprostitev novih površin za individualno gradnjo ter končno izgradnjo zametkov bodočih podcentrov, ki bodo skupno z Lendavo tvorili samo v sebi zaključeno in ves teritorij občine pokrivajočo celoto. Ob tem ne smemo prezreti povratnih učinkov, ki jih bo tako koncipirana mreža nedvomno pustila v bodočem razvoju naselij in na celotni urbanizaciji.

Ob tem bo nujno zasledovati naslednje cilje:

- zmanjševati razlike med posameznimi deli občine, posebno še na dvojezičnem teritoriju;
- postopoma izenačevati standard, tako urbanemu kot neurbanemu prebivalstvu;
- racionalno in skladno z zasnovo urbanizacije razporediti funkcije posameznim naseljem (družbeni standard, šole, organizacija prevozov, izboljšave prometnega omrežja in komunalne opreme, itd.).

Ob iskanju zadovoljivih rešitev se vsiljuje na eni strani vprašanje izhodišč, ki jih dajejo dosedanji razvoj, razvitost in trendi - ki smo jih v določeni meri upoštevali - ter vključitev spoznanj in hotenj, kako najbolj optimalno vzpodbujati in podpirati razvoj, da bomo dosegli iskane cilje. Razporeditev

družbene akumulacije v opremljanje naselij bo nedvomno povzročila določene efekte v formiranju centralnih naselij, njihovi bodoči vlogi v prostoru in v gravitacijskem zaledju, ki ga bodo ta naselja oblikovala. Zanimarjanje spoznanj o novih žariščih, o njihovi vlogi in pomenu ter razvojni inerciji, bi povzročilo najmanj potrebo po občasnih korekturah naših pogledov in prostorskih zasnov.

Bodoča mreža šol bo na razvoj naselij in stopnjo njihove centralnosti učinkovito vplivala. Glede na dejstvo, da je občina majhna tako po površini kot po številu prebivalcev, je nedvoumno, da bodo šole še naprej poglavitni akterji družbenega dogajanja in da bo prav temu podrejena vloga ostalih dejavnikov.

Ob že sprejeti zasnovi bodoče urbanizacije, ki sloni na umerjenem oblikovanju policentričnega sistema znotraj občinskih meja, se nam vsiljuje shema bodoče organizacije lendavske občine, kjer bo poleg regionalnega centra, ki ga predstavlja Lendava s Petišovci in neposrednim zaledjem, prav novo oblikovana mreža šol eden od povzročiteljev nastanka dveh izrazitejših subcentrov, in sicer Odranci - Črenšovci ter Turnišče.

V vseh navedenih naseljih bo nujno poskrbeti za rezervacijo in pridobitev ustreznih površin za centralne dejavnosti ter za zadostno število lokacij (zazidljivih) površin za stanovanjsko izgradnjo.

Organizacija dejavnosti v prostoru bo morala biti podrejena tej osnovni razporeditvi centrov, gravitacijsko zaledje, ki nastaja ob teh centrih pa v smiselnem odnosu in povezavi med seboj. Tako postavljene osnove dajejo dovolj možnosti za preišljen in vnaprej planiran razvoj.

Gibanje števila šoloobveznih otrok

Šolski okoliš	Gibanje štev. prebivalstva 1971/1981	Delež otrok 0-14 1976	Indeks staranja	Predvideno št.učencev			Štev. roj- stev	Razlika v številu oddelkov 1980-90	Število novogradenj 1968-77
				80/81	84/85	89/90			
Lendava	109,4	19,2	56,9	931	1.046	1.138	+	+ 8	250
Dolina	93,7	16,2	102,5						70
Čentiba	98,9	18,8	83,8						39
Petišovci	99,8	21,5	62,3						63
Gaberje	97,0	19,9	80,1						95
Genterovci	88,1	18,9	86,0	115	118	115	-	0	60
Dobrovnik	91,8	18,4	69,9	134	162	187	+	+ 2	45
Kobilje	88,5	20,1	95,5	73	73	62	0	0	30
Odranci	104,4	25,1	43,5	232	234	253	+	+ 2	85
Bistrica	93,1	20,5	71,1	205	229	240	-	+ 2	116
Črenšovci	103,1	22,5	55,4	261	333	369	+	+ 6	144
Turnišče	99,9	23,6	56,5	395	395	514	0	+ 3	180
Velika Polana	94,6	23,0	66,2	302	316	309	-	0	135

Legenda: + = porast števila otrok
 - = upadanje števila otrok
 0 = stagnacija števila otrok

Predlog za regionalizacijo obstoječe šolske mreže

Pri teoretskih in metodoloških izhodiščih naloge ter pri opredelitvi smeri bodočega razvoja je bilo rečeno, da je cilj pričujoče študije ovrednotiti obstoječo šolsko mrežo z vidika njene sedanje funkcionalnosti ter perspektive v srednjeročnem in dolgoročnem obdobju. Z analizami dejavnikov šolske mreže oziroma izobraževanja kot funkcije človeškega delovanja v prostoru, pri tem smo izhajali predvsem iz analiz dejavnikov demografske, socialnoekonomske in prostorske narave, smo dobili izhodišča za perspektivno odločanje glede nadaljnje organizacije in reorganizacije šolske mreže na prostoru občine Lendava.

Analize so potrdile predhodne diskusije izvajalca z uporabnikom (VIZ Lendava), da v srednjeročnem obdobju (1981-1985) ne bo potrebno ukiniti nobene centralne šole. Po drugi strani pa so potrdile, da bo potrebno v sedanjih pogojih vzgojno-izobraževalnega procesa in ob obstoječih kapacitetah nujno pristopiti k adaptacijskim delom ter dozidavi novih prostorov pri nekaterih centralnih šolah, ki zaradi starosti objektov oziroma premajhnih kapacitet (površin) ne omogočajo normalnega poteka vzgojnoizobraževalnega procesa. Izoblikovane predloge bomo zaradi lažjega pregleda obravnavali ločeno po posameznih šolskih okoliših centralnih šol; izhodiščni podatki so prikazani na tabeli 13.

Centralni šolski okoliš Lendava, ki vključuje osnovno šolo Drago Lugarič, šolo s prilagojenim programom Jože Kramar - Juš in podružnične šole v Čentibi, Dolini, Petišovcih in Gaberju, je po površini najobsežnejši. Centralna osnovna šola v Lendavi po svojih objektih ustreza modernim načelom vzgojno-izobraževalnega procesa. Če upoštevamo samo naravni prirastek prebivalstva, se bo število učencev do konca sedanjega srednjeročnega obdobja povečalo na 1046 in do konca naslednjega na 1138. Verjetno bo število učencev še nekoliko večje, saj je

potrebno upoštevati tudi migracijsko dinamiko, ki je ni bilo mogoče vnaprej kvantificirati. Vzporedno s tem, če upoštevamo nove normative, se bo povečalo tudi število čistih oddelkov. V srednjeročnem obdobju ob dvoizmenskem pouku s podaljšanim bivanjem zadostuje število učilnic, vendar pa bo ob prehodu na celodnevno šolo tudi tu nastal problem. Stopnjevala bi ga vse večja koncentracija učencev na tej šoli. Ker so v okviru tega okoliša še vedno aktivne tudi štiri podružnične šole, bi veljalo razmišljati o morebitni spremembi razmerja med številom oddelkov na razredni stopnji med centralno šolo in podružnicami. K razglabljanju o tem nas sili več dejavnikov. Med njimi je še posebej pomemben učni načrt z učnovzgojnimi vsebinami, ravno tako pomembni pa so tudi šolski prostori, ki omogočajo normalen učno-vzgojni proces.

Povsod tam, kjer so pogoji za normalen razred (ne kombiniran) in kjer obstaja šolsko poslopje, učence ne kaže odtrgati od domačije. To od nas zahtevata načeli življenjske bližine in učne vsebine, ki sta določeni s predmetnikom in učnim načrtom za osnovne šole. Po njih morajo recimo učenci v prvem razredu osnovne šole pri predmetu spoznavanje narave in družbe spoznati najprej življenje in delo doma, v ožji domačiji in se postopoma uvajati v organizacijo tega življenja. Opazovati morajo pojave in spremembe v naravi, življenje in delo ljudi v posameznih letnih časih, spoznati morajo osnovne geografske pojme na domačih primerih.

V drugem razredu učenci pri istem predmetu med drugim obravnavajo družino (oče in mati - zakonska tovariša), orientacijo v prostoru, vas in mesto, poklice, nato delo v sadovnjaku, vinogradu, na polju, travniku, pašniku, v gozdu in tako naprej. Mi jih pa že marsikje v tem času po učni snovi potegnemo iz domačega okolja v mesto.

Tudi v tretjem razredu se po učnem načrtu zahteva navezanost na domače okolje, res pa je, da že v manjši meri. Učenci določajo strani neba in najznačilnejše elemente domače pokrajine. Obravnavajo življenje v ožji domačiji (kmetijsko posestvo, obrt, trgovino, zadrugo, tovarne, itd).

Ob tem obravnavajo povezavo s širšim zaledjem (promet), krajevno skupnost in občino. Prehod na centralno osem^letno šolo je tako v tretjem razredu že manj boleč.

Na nacionalno mešanem območju lendavske občine nas je k prešolanju otrok v centralno šolo po drugem razredu vodil še en kriterij: pravočasno prilagajanje na dvojezični pouk. Tam, kjer živijo učenci prvega in drugega razreda osnovne šole v nacionalno pretežno homogenem okolju (madžarskem ali slovenskem) in občujejo le v enem jeziku, jih ne bi smeli več kot dve leti zadrževati v domačem okolju, ker bi bili tako v četrtem, še bolj pa v petem razredu, premalo pripravljeni na dožemanje dvojezičnega pouka v nematerinem jeziku.

Naš predlog bi imel na nacionalno mešanem območju pri bodočem načrtovanju šolske mreže še druge ugodne posledice. Izrabili bi dosedanje, marsikje neizkoriščene šolske prostore, v centralni šoli pa bi sprostili prostore, potrebne za celodnevno šolo. Na ta način bi v šolskem okolišu osnovne šole Drago Lugarič v Lendavi lahko pridobili tudi do šestnajst učilnic.

- V Dolgi vasi sta v nekdanji osnovni šoli dve učilnici s kuhinjo. Potrebna bi bila le primerna ureditev prostorov. V to podružnično šolo bi lahko prešolali učence prvega in drugega razreda z naselij Dolga vas, dela Lendave, zahodno od tehnične šole in učence iz bližnjih goric. Učencev bi bilo tako dovolj za normalen oddelek v prvem in drugem razredu.

- V Lendavi, v prostorih nekdanje osnovne šole, ki je bila zgrajena leta 1932, sta na razpolago dve učilnici, opremljeni z vodo in s primernimi sanitarnimi prostori. Ureditev ne bi zahtevala večjih vlaganj.

- V Čentibi, kjer je že sedaj podružnična šola za prvi in drugi razred s kombiniranim poukom, bodo z adaptacijo, ki bo realizirana v letu 1982, pridobili še eno učilnico. S hitro rastjo naselja in števila mladega prebivalstva v njem bo že v naslednjem šolskem letu (1982-1983) po normativih za dvojezični pouk dovolj učencev za normalen oddelek v prvem razredu. Dolgoročno pa bo treba planirati gradnjo novega objekta, ki bi v okviru razredne stopnje pritegnil tudi učence iz sosednjih naselij (Dolina, Pince). Novi objekt bi morali zaradi Čentibe bolj približati asfaltirani cesti, ki povezuje Lendavo z vzhodnim delom nacionalno mešanega območja.
- V Dolini je že sedaj na razpolago prosta učilnica. Pouk poteka le v eni učilnici, in to kombinirano za prvi in drugi razred. Učenci so madžarske narodnosti in jih zato že iz prej navedenih razlogov ne kaže zadrževati na domači šoli več kot dve leti. Če bi šola v Čentibi prešla na štirirazredno, bi se lahko učenci tretjega in četrtega razreda iz Doline prešolali v Čentibo.
- V osnovni šoli Petišovci je na razpolago prosta učilnica, opremljena s centralno kurjavo. Vpis učencev v prvi razred v šolskem letu 1982/83 predvideva enajst učencev, od tega je en učenec madžarske narodnosti, ostali pa so Slovenci in Hrvati, v veliki meri iz narodnostno mešanih zakonov. Za dvojezično osnovno šolo je to sorazmerno neugodna narodnostna struktura učencev, res pa je, da je v tem šolskem letu bolj izjemna. Število na novo vpisanih učencev se je približalo normativu (12) za čisti oddelek in obstaja možnost, da ga bodo v septembru naslednjega leta tudi odprli. Manj ugodne pa so razmere v naslednjih letih, ko se kombiniranemu pouku ne bomo mogli izogniti. Dolgoročno lahko upravičeno pričakujemo ugodnejšo rast prebivalstva, ki ga bo sprožila povečana neagrarna dejavnost v neposredni okolici.
- Število učencev in njihova nacionalna struktura v osnovni šoli v Gaberju dopušča razvoj te podružnične šole v štirirazredno. Z adaptacijami, ki so planirane v letu 1982, bodo ob dveh dosedanjih učilnicah uredili še dve novi, in sicer eno v sedanji jedilnici, drugo pa v stanovanju učiteljice.

Za šolsko leto 1982/83 je v prvi razred vpisanih 25 učencev, od tega 14 Madžarov, 10 Slovencev in en narodnostno neopredeljen. Nastal bo po številu učencev močan razred, ki bi ga bilo potrebno že ob neznatnem povečanju razdeliti na pararelki. Adaptirani prostori bi bili primerni tudi dolgoročno za razredni pouk štirih razredov.

Po predlaganem bi na novo pridobili osem ali celo devet učilnic, ki bi razbremenile centralno osnovno šolo Drago Lugarič v Lendavi, tako da bi ta lahko prešla na enoizmenski pouk. To pa je predpogoj za prehod na celodnevno osnovno šolo. S prehodom na enoizmenski pouk v lendavski šoli bi sprostili še šest učilnic, ki jih sedaj zasedajo oddelki podaljšanega bivanja.

Predlagana varianta upošteva pedagoško načelo življenjske bližine, ki je zelo pomembno v prvih razredih osnovne šole, zlasti pri predmetu spoznavanje narave in družbe. Z njo ne siromašimo vasi, zlasti ne manjših lokalnih središč, njihove kulturne in družbene dejavnosti, katerih nosilci so najpogosteje učitelji. Z manjšimi vlaganji bi pridobili dovolj učnih prostorov, ki bodo primerni tudi za celodnevni pouk.

Navedeni predlogi so vsekakor v skladu z družbenim razvojem tega področja in bi po svoje prispevali k policentričnemu razvoju okoliša, ki izkazuje visoko dinamiko rasti. Čeprav so delovna mesta večinoma locirana v Lendavi, kamor se usmerjajo tokovi dnevne migracije delovne sile, pa ni nujno, da le-ta pospešuje tudi koncentracijo ostalih dejavnosti, kot je na primer izobraževanje, če ugotovimo, da so možnosti za razvoj šolstva tudi v polurbanih naseljih v neposredni okolici občinskega središča. Omenjeni vidik bo potrebno upoštevati v dolgoročnem razvoju izobraževanja v tem šolskem okolišu.

Po drugi varianti za šolski okoliš osnovne šole Drago Iugarič v Lendavi, s katero bi ohranili sedanji centralizirani sistem šolske mreže, bi morali nadzidati sedanjo zgradbo šole za eno nadstropje, ob telovadnici pa prizidati še prostore, namenjene za dejavnosti celodnevne šole. Za to varianto bi bile potrebne neprimerno večje investicije.

Dvojezično območje izven šolskega okoliša osnovne šole Drago Iugarič v Lendavi kaže v srednjeročnem obdobju stagnacijo ali celo nazadovanje števila učencev. V tem pogledu vzbuja pozornost in skrb zlasti osnovna šola Vljaj Lajos v Genterovcih. V nadaljnjih sedmih letih bo šola vpisala v razred po en sorazmerno šibak oddelek, v šolskem letu 1986/87 pa ji grozi nevarnost, da ne bo dovolj učencev za vpis v prvi razred. V koledarskem letu 1980 se je v petih naseljih šolskega okoliša (Genterovci, Radmožanci, Mostje, Kamovci, Banuta) rodilo le šest otrok. Pogoji za oddelek v dvojezični šoli pa je dvanajst učencev. V koledarskem letu 1979 se je v istem šolskem okolišu rodilo 14 otrok (dva nad minimalnim pogojem). Situacijo bi lahko popravili tudi prvi meseci v letu 1981, za katere pa še nimamo podatkov. Kako v dolgoročni perspektivi izboljšati stanje? Navedena naselja ležijo sorazmerno blizu občinskega središča Lendave. Z njo jih povezuje primerna modernizirana cesta, s katero so dani pogoji za dnevni dotok delovne sile v Lendavo. V kolikor bi nekatera naselja ob asfaltirani cesti dobila zadržalne načrte in s tem tudi možnost za gradnjo neagrarnih domačij, bi se delež mladih gospodinjstev povečal, z njim pa tudi število otrok. Mlade ljudi bi zadržala tudi neagrarna dejavnost. O njeni lokaciji na območju šolskega okoliša osnovne šole v Genterovcih pa v današnji situaciji težko govorimo. Dvojezična osnovna šola v Genterovcih s sorazmerno novo zgradbo, primernimi prostori in opremo, ima v srednjeročnem obdobju pogoje za delovanje. Deluje lahko celodnevno. Dolgoročno pa je treba razmisliti o pogojih za normalen populacijski razvoj tega območja.

Šolski okoliš osnovne šole Joško Talanji-Janez z dvojezično osnovno šolo v Dobrovniku izkazuje v primerjavi z genterovskim ugodnejšo populacijsko situacijo, saj je število rojenih otrok v njem neprimerno večje. V naslednjih sedmih letih pričakujemo pri vpisih v prvi razred močne oddelke in vmes tudi za paralelke. Šola ima v srednjeročnem obdobju primerne pogoje za delovanje. Tudi dolgoročno ne zahteva večjih gradbenih posegov, in kot taka ima tudi pogoje za prehod na celodnevno šolo.

Pri načrtovanju osnovnošolske mreže v slovenskem prostoru se ravnamo po normativnih predlogih Zavoda SR Slovenije za šolstvo. Za centralno osnovno šolo na narodnostno homogenem območju sta minimalni pogoj dva oddelka v enem razredu. V osemrazredni osnovni šoli predstavlja to šestnajst popolnih oddelkov z 32 učenci. Pri načrtovanju in gradnji centralne osnovne šole mora biti tudi v perspektivi zajamčeno vsaj 400-500 učencev. Optimalno število pa je višje. Slonelo naj bi na dveh ali celo treh paralelkah in se gibalo med 700 in 1000 učenci. Takšna šola bo lahko funkcionalno primerno organizirana in kadrovsko dobro zasedena. Pri večjem številu učencev (nad 1000) nastopijo drugi problemi. Skupni prostori (telovadnica, športni objekti, fonoučilnice, prostori za kabinetni pouk in celodnevno osnovno šolo,...) postanejo pretesni in jih bo potrebno podvojiti.

Sedanja šolska mreža v lendavski občini ne odgovarja navedenim kriterijem, saj je v njej samo ena primerna centralna šola. V mislih imamo osnovno šolo Drago Lugarič v Lendavi. V vseh ostalih osemrazrednih osnovnih šolah se je število učencev v zadnjih dvajsetih letih tako zmanjšalo, da je treba dolgoročno o njihovi organizaciji razmisliti in tudi ukrepati na osnovi temeljite analize obstoječega gospodarskega in družbenega razvoja ter trendov bodočega razvoja.

V kolikor se držimo načela, da učencev prvih razredov ne odtrgamo od domačega okolja (zlasti prvi, drugi in tretji razred) in upoštevamo število vsaj 400 učencev kot minimalni predpogoj za bodočo centralno osnovno šolo, je neobhodno, da dolgoročno planiramo vsak novi objekt z večjo investicijo v združeni celodnevni centralni osnovni šoli. Pri tem pa je treba poudariti, da srednjeročno nobene od sedanjih osemrazrednih šol ne bi ukinjali. Dolgoročno bi nekatere med njimi delovale z manjšim številom oddelkov na razredni stopnji, toda hkrati bi bile primerne za celodnevno šolo.

V kolikor bodo pri gradnji novih šol načrtovalni in izvršilni organi vztrajali na optimalnih pogojih (700 do 1000 učencev), bo potrebno združiti celo več šol, zlasti tam, kjer za to ni nobenih naravnih zadržkov.

S takšno situacijo se srečujemo pri dolgoročnem načrtovanju celodnevne centralne osnovne šole na območju šolskih okolišev Odranci, Črenšovci ali celo Bistrice.

Po minimalnem pogoju nobena od treh navedenih šol nima v perspektivi pogojev za dva polna oddelka po 32 učencev. V naši trditvi izhajamo iz števila rojstev v zadnjih sedmih letih (1974 do 1980). Ker pa kaže nataliteta na Dolinskem v zadnjem obdobju tendenco stagnacije in le izjemoma rahlo rast, tudi v daljši perspektivi ni možno računati na znatno povečano rodnost. Izjema pri tem je le Turnišče, kjer razvoj obutvene industrije že prispeva k večji koncentraciji prebivalstva, ki pa neposredne okolice še ni zajela (v tabeli je podatek za ves šolski okoliš). Manj ugoden pa je položaj v naseljih Bistrica, Črenšovci in Odranci. Nobena od treh navedenih osemletnih šol ne bo imela v bližnji prihodnosti v enem razredu dovolj učencev za dva polna oddelka. V Bistrici in Odrancih bo učencev dovolj za en oddelek (okrog 30), v Črenšovcih pa za približno en oddelek in pol (okrog 45 učencev). Vse tri združene pa bi se po številu učencev približale k slovenskim optimalnim pogojem (3 do 4 oddelki

na razred) za lokacijo celodnevni centralni šol. Pri dolgoročnem planiranju celodnevne centralne šole morajo biti usmerjena prizadevanja v to smer. S pravilno lokacijo take šole bi dosegli, da bi lahko učenci prihajali k pouku brez posebej organiziranega prevoza. Poprečna oddaljenost od šol bi se gibala med dvema in tremi kilometri. Sedanje razdrobljeno organizacijsko delo (brez telovadnic, primernih sanitarnih prostorov, kuhinje, jedilnice, prostorov za kabinetni pouk in celodnevno bivanje) bi zamenjala višja oblika urejenosti, in kar je zelo pomembno, primernejša kadrovska zasedba. Kot smo že večkrat poudarili, nobene od sedanjih osnovnih šol ne bi ukinjali. Tudi dolgoročno bi se v njih še naprej odvijal celodnevni pouk na razredni stopnji (od prvega do četrtega razreda). Naselja tako ne bi izgubila prosvetnih delavcev, ki so še vedno glavni organizatorji družbenega in kulturnega življenja na vasi. Po kapacitetah, teritoriju šolskega okoliša in številu učencev bi novozgrajena združena centralna osnovna šola bila še vedno za polovico manjša od centralne osnovne šole v Beltincih, ki je primer dobro organizirane slovenske centralne osnovne šole na Dolinskem.

Vsako dolgoročno drobljenje šolskih okolišev bi bilo nesmotrno. Na radiusu dveh kilometrov zidati tri celodnevne osnovne šole s tremi telovadnicami in z vsemi ostalimi prostori na en oddelek v razredu bi bilo neodgovorno razmetavanje družbenih sredstev in neracionalno izkoriščanje učnih kadrov, saj bi morali učitelji poučevati tudi predmete, za katere niso usposobljeni.

Po republiških normativih (vsaj trije oddelki na razred) dolgoročno za novogradnjo celodnevne osnovne šole v kakršnikoli drugi drobljeni obliki ne bo odobren pristanek. V kolikor bi upoštevali povezavo med odransko in črenšovsko osnovno šolo, bi lahko osnovna šola v Bistrici delovala samostojno le do takrat, dokler bi trajala obstoječa zgradba z morebitno manjšo adaptacijo, za novogradnjo celodnevne osnovne šole v Bistrici ne bo pogojev. Na osnovni šoli v Bistrici za enkrat

niso potrebne večje spremembe. Število učencev je sicer v rahlem porastu, tako da bo proti koncu naslednjega srednjeročnega obdobja devet do deset čistih oddelkov. Varianta o prešolanju predmetne stopnje v srednjeročnem obdobju v morebitno novo šolo Črenšovci-Odranci ni potrebna. Sedanja šola nudi dovolj možnosti, da bo pouk tudi vnaprej lahko potekal v okviru celodnevne šole. V tej fazi je potrebno le optimalno izkoristiti obstoječe prostore.

Za nemoten učnovzgojni proces bo potrebno že v najkrajšem času urediti prostore osnovne šole v Odrancih. Sredstva za urejanje bodo racionalno naložena, saj je treba šolo pripraviti za normalen učnovzgojni proces v celodnevni šoli na razredni stopnji.

Po podatkih vzgojno izobraževalnega zavoda v Lendavi in ob podrobni analizi družbeno-ekonomskega razvoja kažejo Odranci v zadnjem obdobju tendenco rasti, ki pa še ne presega kriterijev stagnacije (104,4%). To se že odraža v rahlo povečanem številu rojstev. Realno je računati, da se bodo v naslednjem srednjeročnem obdobju pri vpisu v prvi razred osnovne šole pojavljale vmes tudi paralelke. Šola bo tako tudi dolgoročno potrebovala od 8 do 10 učilnic. To število bi zadoščalo, da bi že pri sedanji obliki (9 oddelkov) lahko prešla na enoizmenski pouk. Pri tem bi bilo potrebno urediti šest učilnic v zgradbi iz leta 1932, jih opremiti z vodo in centralno kurjavo ter primerno izolirati proti hrupu, ki prihaja s cestne strani. Ob teh delih bi bilo potrebno usposobiti še tri ali štiri učilnice s sanitarnimi prostori in primerno telovadnico, ki bi lahko pozneje, v kolikor ne bi bile v celoti zasedene, služile namenskim prostorom celodnevne šole. V občinskem okviru bi morali dati adaptacijo osnovne šole v Odrancih po prioritetenem redu v srednjeročnem obdobju na prvo mesto. Tako urejena bi samostojno delovala do zgraditve nove centralne šole, za tem pa bi obdržala oddelke na razredni stopnji.

Podrobne analize kažejo, da izkazuje šolski okoliš v Črenšovcih v zadnjih letih pozitivne razvojne težnje. Porast prebivalstva med zadnjima popisoma prebivalstva in povečano število/rojstev povzročata, da je število učencev v sedanjem in naslednjem srednjeročnem obdobju v stalni rasti. Število učilnic v šolskem poslopju bo zadoščalo vnaprej le za dvoizmenski pouk, in še ta bo potekal ob maksimalni izkoriščenosti prostorov. Razmišljanja o novih prostorih so v perspektivi vsekakor upravičena, posebno pa še ob prehodu na celodnevni pouk. Nastale razmere bo mogoče reševati z:

- a) gradnjo nove centralne šole v kombinaciji z Odranci, ali celo z Bistrico,
- b) dograditvijo pri obstoječi šoli, kar pa je manj racionalna varianta.

Že prej smo poudarili, da kaže Turnišče z neposredno okolico med zadnjima popisoma prebivalstva najugodnejše pokazatelje razvoja. Število rojenih otrok stalno raste in v naslednjih sedmih letih se bodo pri vpisu v prvi razred že pojavljali trije oddelki. Ob takšni situaciji preti šoli neobhodnost tretje izmene. Glede na število učencev ima Turnišče v perspektivi za celodnevno centralno osnovno šolo ugodne pogoje. Ker pa vas že sto let opravlja funkcijo centralnega naselja, ki iz leta v leto pridobiva na pomenu, so dani tudi drugi pogoji. Težja pa je situacija s šolskimi prostori. V šolskem letu 1984/85 bodo vpisali v prvi razred že tri oddelke. Enako tudi v naslednjem letu. Do takrat bi morala turniška šola ob sedanji zgradbi dobiti še prizidek s šestimi učilnicami in telovadnico. Po prioritetenem redu bi morala priti na vrsto takoj po adaptaciji osnovne šole v Odrancih. Brez prizidka šola skorajda ne bo mogla sprejeti vseh učencev iz svojega okoliša. V takšni neugodni situaciji bi razmišljali o prešolanju učencev iz Gomilice in Nedelice v Polano. To pa gotovo ne bi bila dobra rešitev.

Osnovna šola v Veliki Polani je nova, zgrajena je bila v letu 1979 in v celoti ustreza veljavnim normativom. Glede na sedanje

in predvideno število učencev so tu še določene rezerve. Poleg osnovne šole Drago Lugarič v Lendavi je to najfunkcionalnejši objekt v občini, ki je grajen po najnovejših normativih. S šolo kot takšno bo treba računati dolgoročno, čeprav število učencev ne dosega idealnega slovenskega normativa. Računamo, da se bodo v perspektivi pojavljali v njej ob paralelkah še enooddelčni razredi. V kolikor bo finančna situacija v občinskem okviru dopuščala, lahko šola že v kratkem času preide na celodnevni pouk. Posebni problem v občinskem okviru predstavlja osnovna šola v Kobilju. Je osemrazredna, pouk v njej pa se odvija v kombinirani obliki. Tudi v perspektivi ne bo drugačen. Naselje je nekakšen otok med soboškim in lendavskim delom narodnostno mešanega ozemlja in slovenskemu prebivalstvu v njem je treba omogočiti izobraževanje v materinem jeziku.

Prioritetni red

Čimprej bo potrebno adaptirati podružnične šole v Čentibi, Gaberju in Petišovcih, in če preidemo na prvo predlagano varianto pri osnovni šoli Drago Lugarič v Lendavi, bo potrebno tudi čimprej adaptirati podružnične osnovne šole v Dolgi vasi in Lendavi. V srednjeročnem obdobju je po prioriteti prva na vrsti adaptacija osnovne šole v Odrancih, nato pa prizidek pri osnovni šoli v Turnišču. Vsi navedeni posegi so v skladu z napovedanim dolgoročnim razvojem.

Dolgoročno predlagamo gradnjo celodnevne centralne osnovne šole v šolskih okoliših Črenšovci, Odranci in Bistrica. Tudi če bo osnovna šola v Bistrici še nekaj časa delovala samostojno, njen sedanji objekt ni trajen. Takrat pa za novogradnjo nima pogojev, predmetno stopnjo bo treba priključiti k navedeni centralni šoli in s tem bo treba pri projektiranju šole računati.

PRILOGA

STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALSTVA NASELIJ OBČINE LENDAVALETA 1976

Naselje	skupaj		0 - 19		20 - 34		35 - 49		50 in več		indeks staranja
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	
BANUTA	145	100,0	38	26,2	31	21,4	29	20,0	47	32,4	96,0
BENICA	97	100,0	36	37,1	16	16,5	19	19,6	26	26,8	53,8
BREZOVICA	311	100,0	96	30,9	57	18,3	52	16,7	106	34,1	76,7
ČENTIBA	723	100,0	188	26,0	159	22,0	131	18,1	245	33,9	83,8
ČRENŠOVCI	1200	100,0	402	33,5	326	27,2	166	13,8	306	25,5	50,2
DOBROVNIK	1250	100,0	330	26,4	322	25,8	206	16,5	392	31,3	61,6
DOLGA VAS	812	100,0	220	27,1	183	22,5	169	20,8	240	29,6	77,7
DOLGOVAŠKE GORICE	440	100,0	117	26,6	123	27,9	65	14,8	135	30,7	86,1
DOLINA PRI LENDAVALI	455	100,0	112	24,6	103	22,6	75	16,5	165	36,3	81,8
DOLNJA BISTRICA	790	100,0	220	27,9	204	25,8	125	15,8	241	30,5	77,8
DOLNJI LAKOŠ	354	100,0	85	24,0	90	25,4	69	19,5	110	31,1	90,0
GABERJE	675	100,0	210	31,1	140	20,7	141	20,9	184	27,3	55,4
GENTEROVCI	306	100,0	72	23,5	73	23,9	64	20,9	97	31,7	101,9
GOMILICA	730	100,0	236	32,3	151	20,7	140	19,2	203	27,8	62,7
GORNJA BISTRICA	984	100,0	270	27,4	265	26,9	147	15,0	302	30,7	69,5
GORNJI LAKOŠ	549	100,0	154	28,0	97	17,7	106	19,3	192	35,0	95,5
HOTIZA	853	100,0	277	32,5	204	23,9	123	14,4	249	29,2	62,5
KAMOVCI	167	100,0	37	22,2	46	27,5	19	11,4	65	38,9	95,7
KAPCA	495	100,0	126	25,4	99	20,0	84	17,0	186	37,6	96,7
KOBILJE	775	100,0	206	26,6	171	22,1	104	13,4	294	37,9	95,5

Naselje	akupaj		0 - 19		20 - 34		35 - 49		50 in več		indeks staranja
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	1976
KOT	144	100,0	37	25,6	27	18,8	24	16,7	56	28,9	100,0
LENDAVA	3123	100,0	864	27,7	895	28,6	678	21,7	686	22,0	37,4
LENDAVSKE GORICE	438	100,0	115	26,3	107	24,4	90	20,5	126	28,8	67,1
MAJA POLANA	498	100,0	150	30,1	96	19,3	90	18,1	162	32,5	82,6
MOSTJE	491	100,0	138	28,1	126	25,7	86	17,5	141	28,7	64,5
NEDELICA	700	100,0	216	30,9	136	19,4	122	17,4	226	32,3	63,6
ODRANCI	1804	100,0	609	33,8	453	25,1	290	16,1	452	25,0	43,5
PETIŠOVCI	889	100,0	256	28,8	199	22,4	180	20,2	254	28,6	62,3
PINCE	292	100,0	61	20,9	59	20,2	58	19,9	114	39,0	152,9
PINCE MAROF	167	100,0	40	23,9	31	18,6	36	21,6	60	35,9	137,5
RADMOŽANCI	445	100,0	116	26,1	73	16,4	74	16,6	182	40,9	97,6
RENKOVCI	704	100,0	208	29,5	163	23,2	123	17,5	210	29,8	55,8
SREDNJA BISTRICA	479	100,0	163	34,0	106	22,1	74	15,5	136	28,4	64,9
STREHOVCI	330	100,0	80	24,2	64	19,4	69	20,9	117	35,5	90,9
TRIMLINI	269	100,0	68	25,3	48	17,8	61	22,7	92	34,2	100,0
TRNJE	647	100,0	179	27,7	172	26,6	96	14,8	200	30,9	68,9
TURNIŠČE	1346	100,0	452	33,6	282	20,9	249	18,5	363	27,0	50,4
VELIKA POLANA	977	100,0	323	33,1	202	20,7	147	15,0	305	31,2	58,2
ŽITKOVCI	217	100,0	55	25,4	46	21,2	40	18,4	76	35,0	103,1
ŽIŽKI	635	100,0	203	32,0	151	23,8	102	16,1	179	28,1	54,2
SKUPAJ	26.706	100,0	7765	29,1	6296	23,6	4723	17,7	7922	29,6	

V O Z N I R E D (št. 1)

šolske proge Lendava - Dolga vas - Lendavske gorice - Lendava

Odhodi		km Postaje								Prehod						
17,15	12,50	12,20	12,00	6,35	6,00	-	-	-	-	Lendava	6,30	6,55	12,20	12,50	17,45	
17,20	12,53	12,25	-	-	-	1	1	1	"	šola	6,27	6,50	12,18	12,45	13,09	-
-	-	12,35	-	-	6,10		5	4		Len.gorice	6,12	-	-	12,35	-	17,40
17,25	12,54	-	-	-	-	3	9	4		Len.st.z.d.	-	6,43	12,16	-	13,16	-
17,28	12,56	-	-	-	-	5	11	2		Dolga vas	-	6,40	12,14	-	13,04	-
17,30	12,59	-	-	-	-	6	12	1	"	" most	-	6,37	12,12	-	13,02	-
17,32	13,00	-	12,10	6,45	-	7	13	1	"	" meja	-	6,45	12,10	-	13,00	17,32

V O Z N I R E D (št.2)

šolske vožnje Lendava - Čentiba - Pince - Lendava

Odhodi		km	Postaje			Prihodi	
17,20	12,15	6,15	-	Lendava	6,45	12,55	17,52
17,25	12,20	-	2	Lendava šola	6,42	12,50	-
17,30	12,25	-	5	Čentiba šola	6,38	12,48	-
17,35	12,30	-	8	Dolina	6,30	12,40	-
17,40	12,35	6,25	10	Pince	6,25	12,35	17,40

Prevoženih 52 km

V O Z N I R E D (št.3)

šolske vožnje Lendava - Kot - Hotiza - Bistrica - Lendava

O d h o d i		km	kmr	Postaje		Prihodi		
		5,50	-	-	Lendava			
		- 6,05	12	12	Vel. Polana		13,02	
		- 6,07	14	2	Brezovica		13,05	
		- 6,10	17	3	Gomilice		13,00	
		- 6,15	20	3	Črenšovci Sabo		-	
		- 6,17	22	2	Sred. Bistrica		-	
		- 6,19	24	2	Dol. Bistrica		-	
		- 6,23	28	4	Hotiza		12,50	
18,10	12,10	- 6,15	32	4	Kot	6,15	12,44	18,10
	12,15	6,28 6,19	34	2	Kapca	-	12,40	- 18,05
-	12,20	6,38 6,21	36	2	Gaberje	-	12,38	- 18,05
- 13,15	12,25	6,40 6,26	39	3	Lakoš	-	12,35	13,15 18,00
- -	12,30	6,45 6,33	43	4	Lendava šola	-	12,30	13,10 17,55
18,25 13,20	-	6,50 6,35	44	1	Lendava AP	6,05	-	

Prevoženih 150 km

V O Z N I R E D (št.4)

šolske vožnje Turnišče - Renkovci

6.42	12.25	Renkovci-Raščice	-	18.51
6.47	12.32	Renkovci gost.	12.37	18.48
6.50	12.35	Turnišče šola	12.35	18.45

Prevoženih km 20

V O Z N I R E D (št.5)

šolske vožnje Turnišče - Gomilice

km Postaje

(7.00)		-	Turnišče	-	18.45
6.55	12,50	5	Gomilice križ. I	12.50	18.40
6.57	12.52	1	Gomilice Križ II	12.48	18.38
7.04	12.59	3	Nedelica križ.	12.41	18.31
7.06	13.01	1	Nedelica kop.	12.39	18.29
7.10	13.05	2	Turnišče šola	12.35	18.25
